38. TORSTAINA 23. MAALISKUUTA 2000

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi rintamasotilaseläkelain 9 a §:n muuttamisesta 1015

Hallituksen esitys HE 13/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 6/2000 vp

2) Hallituksen esitys laiksi postipankista annetun lain kumoamisesta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 1023

Hallituksen esitys HE 6/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 4/2000 vp

3) Hallituksen esitys laiksi lääninhallituslain 2 ja 4 §:n muuttamisesta 1030

Hallituksen esitys HE 155/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 8/2000 vp

4) Hallituksen esitys laeiksi taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain, taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain sekä eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain muuttamisesta 1035

Hallituksen esitys HE 3/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 1/2000 vp

5) Hallituksen esitys laeiksi Syötteen kansallispuistosta sekä Jonkerinsalon, Siikavaaran, Jaaskamonvaaran, Mustanrinnantunturin ja Pitsloman luonnonsuojelualueista annetun lain muuttamisesta..... 1035

Hallituksen esitys HE 196/1999 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 1/2000 vp

6) Lakialoite laiksi kansanedustajain eläkelain muuttamisesta..... 1045

Lakialoite LA 189/1999 vp (Antti Kalliomäki /sd ym.)
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 5/2000 vp

Lähetekeskustelu

7) Hallituksen esitys valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain 1 ja 8 §:n muuttamisesta 1045

Hallituksen esitys HE 12/2000 vp

8) Hallituksen esitys laiksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta..... 1045

Hallituksen esitys HE 14/2000 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Anttila.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Janina Andersson /vihr
Maria Kaisa Aula /kesk
Merikukka Forsius /vihr
Nils-Anders Granvik /r
Leena-Kaisa Harkimo /kok
Satu Hassi /vihr
Jyri Häkämies /kok
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Liisa Jaakonsaari /sd
Reijo Kallio /sd
Seppo Kanerva /kok
Kyösti Karjula /kesk
Marjukka Karttunen-Raiskio /kok
Mari Kiviniemi /kesk
Katri Komi /kesk
Riitta Korhonen /kok
Marjaana Koskinen /sd
Henrik Lax /r
Paavo Lipponen /sd
Markku Markkula /kok
Kari Myllyniemi /kesk
Olli Nepponen /kok
Sauli Niinistö /kok
Kirsi Piha /kok
Virpa Puisto /sd
Susanna Rahkonen /sd
Maija-Liisa Rask /sd
Ola Rosendahl /r
Matti Saarinen /sd
Kimmo Sasi /kok
Anni Sinnemäki /vihr
Säde Tahvanainen /sd
Martti Tiuri /kok
Erkki Tuomioja /sd
Ulla-Maj Wideroos /r

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat seuraavat edustajat:

Ola Rosendahl /r
Maria Kaisa Aula /kesk
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

23.3. edustaja
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
23. ja 24.3. edustajat
Henrik Lax /r
Maija Rask /sd
Anni Sinnemäki /vihr

Esko-Juhani Tennilä /vas
Erkki Tuomioja /sd
23.—31.3. edustaja
Kimmo Sasi /kok

Sairauspoissaolot

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta sairauden vuoksi:
23.3. edustaja
Kirsi Piha /kok
23. ja 24.3. edustaja
Paavo Lipponen /sd

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:
23.3. edustajat
Maria Kaisa Aula /kesk
Jyri Häkämies /kok
Reijo Kallio /sd
Kyösti Karjula /kesk
Marjukka Karttunen-Raiskio /kok
Riitta Korhonen /kok
Marjaana Koskinen /sd
Olli Nepponen /kok
Ola Rosendahl /r
Säde Tahvanainen /sd
23. ja 24.3. edustajat
Markku Markkula /kok
Virpa Puisto /sd

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys laiksi rintamasotilaseläkelain 9 a §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 13/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 6/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 6. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

[1] **Marjatta Vehkaoja /sd:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys, jossa ehdotetaan pienituloisten rintamaveteraanien taloudellisen aseman parantamista. (Hälinää)

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Vehkaoja, ihan pieni hetki. Nyt pyydän edustajia hiljentymään ja käymään tarvittavat keskustelut salin ulkopuolella. — Ed. Vehkaoja voi jatkaa.

Puhuja: Arvoisa puhemies! Tämä esitys kannattaa nyt kyllä noteerata niin meidän kaikkien kansanedustajien kuin suuren yleisön. Toivon, että media tekee tässä osuutensa ja kertoo, millaista hyvää ilosanomaa Lipposen kakkoshallitus myöskin pystyy tekemään.

Talvisodan 60-vuotismuistopäivän kunniaksi on tehty päätös, että rintamaveteraanien ylimääräistä rintamalisää korotetaan erityisesti pientä työeläkettä saavien veteraanien osalta. Ylimääräinen rintamalisä olisi enimmillään siten 793—984 markkaa kuukaudessa. Tässä on korotusta nykytilanteeseen verrattuna perhesuhteista tai kuntaryhmästä riippuen enimmillään 352—437 markkaa kuukaudessa. Kun kysymyksessä on sellainen korjaus ja korotus, joka määräytyy asteittain tulojen perusteella, syntyy tietysti myös sellaisia tilanteita, että korotus jää markkamääräisesti varsin vähäiseksi. Jopa vain yhden markan korotuksia tulee esiintymään tästä syystä laskentasäännön seurauksena. Tämä voi tietysti olla asian informoinnin kannalta jonkinlainen ongelma, sillä tietysti ne rintamaveteraanit, joiden kohdalle tällainen sattuu, saattavat ajatella, että ei sieltä mitään tullut. Mutta, niin kuin sanoin, esityksen lähtökohtana oli nimenomaan kohentaa niiden ... (Hälinää)

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Nyt, arvoisat edustajat, todella pyydän, että hiljennytään kuuntelemaan! Täällä on aivan liian paljon hälinää. — Ed. Vehkaoja voi jatkaa nyt.

Puhuja: Puhemies! Tässä mietitään nyt yhdessä, kiinnostaako kollegoja rintamamiesten asia. (Ed. Katainen: Kyllä kiinnostaa!) — No, sitten toivon, että puhuttaisiin vuorotellen.

Rintamaveteraanien ylimääräisen rintamalisän laskentasääntö on siis syynä siihen, että taitekohdassa korotukset ovat varsin pieniä. Korotuksen saajia on lain voimaantullessa noin 23 500.

Arvoisa puhemies! Esitys tulee voimaan 1.4. Kun se tuli aika myöhäisessä vaiheessa eduskunnan käsittelyyn, syntyi sellainen tilanne, että me sosiaali- ja terveysvaliokunnassa halusimme varmistaa asian voimaantulon. Näin ollen kuuntelimme asiantuntijat jo ennen kuin olimme saaneet asian virallisesti valiokuntaan. On ilo saada tässä yhteydessä todeta, että käsittely oli hyvin myönteistä. Kaikki osapuolet, joita siellä kuultiin Kansaneläkelaitoksesta veteraaniliittojen edustajiin saakka, puolsivat ilman minkäänlaista epäilyä esitystä, mistä syystä tietysti sosiaali- ja terveysvaliokunnan kannanotto asiassa on yksimielinen.

Pidämme kuitenkin tärkeänä, että uudistuksen sisällöstä tiedotetaan asiaan kuuluvalla tavalla. Vaikka viranomaistiedottamista nämä järjestöt eivät tietenkään voi tehdäkään, kuulemisessa kävi selväksi, että siitä nimenomaisesta ongelmasta johtuen, että pitää tiedottaa myöskin siitä, mistä pienet korotukset johtuvat, informoinnissa veteraanijärjestöt lupasivat auliisti olla mukana, jotta se pääasia muistettaisiin, että tässä on erittäin myönteisestä päätöksestä kysymys.

[2] **Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho:** Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja Vehkaoja esitteli ehdotuksen sisällön. Kiitänkin valiokuntaa siitä, että asia on ripeästi käsitelty. Tämä on tärkeätä siksi, että pystytään saattamaan asian toimeenpano mahdollisimman ripeästi eteenpäin. Valitettavasti muutos on siinä määrin monimutkainen, että Kansaneläkelaitos joutuu atk-järjestelmään tekemään siinä määrin merkittäviä muutoksia, että todennäköisesti maksatus voidaan toteuttaa vasta syksypuolella, jolloin se on luonnollisesti taannehtiva huhtikuun alusta lukien.

Esityksen taustalla on kaksi perustetta. Toinen on veteraanijärjestöjen yksimielinen, jo vuosia esillä ollut kanta siitä, että kaikkein pienituloisimpien veteraanien etuuksia korotettaisiin. Tämän toivomuksen ne esittivät myös siinä yhteydessä, kun ne ylipäätään esittivät kantansa siitä, mitä eri etuuksien suhteen tulisi tehdä. Ne ovat asettaneet nimenomaan tämän parannuksen ykkösasiaksi.

Toinen peruste esitykselle on se, että talvisodan päättymisestä 13.3. kului 60 vuotta. Hallituksen esitys on myös kunnianosoitus sotiemme veteraaneja kohtaan. Tältä osin saamme pois päiväjärjestyksestä pitkään toivomuslistalla olleen esityksen ja toivottavasti pystymme sitten saamaan ensi vuoden budjettiin joitakin muita parannuksia, joita veteraanijärjestöjen toivomuslistalla on useampia. Näistä ehkä tärkeimpänä on kuntoutusmäärärahojen korotus, joka on tietysti veteraanien toimintakyvyn ylläpitämisen kannalta erittäin merkittävä.

[3] **Pirkko Peltomo /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Hallitus ja veteraanijärjestöt ovat olleet aktiivisia, ja se on tuottanut tulosta. Pienituloisten rintamaveteraanien taloudellista asemaa parannetaan nyt, kun talvisodasta on kulunut 60 vuotta.

Yhtä tärkeänä kuin veteraanien taloudellisen aseman parantamista pidän veteraanien kuntoutuksen säännönmukaisuutta. Kuntoutukseen pääsy on ollut melko sattumanvaraista. Eräät sotiemme veteraanit kertoivatkin minulle, että sodassa rintamalla ollessaan he saivat säännöllisesti neljän kuukauden välein lomaa. Nyt he tarvitsisivat säännöllistä kuntoutusta.

Rouva puhemies! Toivonkin, kun sosiaali- ja terveysministeri on paikalla, että hän todella vakavasti ottaa tämän kuntoutusasian, kuten hän puheessaankin kertoi, ja päästäisiin siihen, että veteraanit saisivat entistä useammin ja säännöllisemmin kuntoutusta.

Ensimmäinen varapuhemies: Totean eduskunnan uuden työjärjestyksen 52 §:n nojalla, että tässä yhteydessä käytettävät vastauspuheenvuorot saavat olla enintään yhden minuutin mittaisia.

[4] **Jorma Huuhtanen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä asia on todella hyvä. Kun valiokunnan puheenjohtaja otti tämän Lipposen hyvän hallituksen piikkiin, muistutan, että viime vuoden puolella keskusta esitti talousarvioon jo tätä samaa rahaa. (Ed. Rajamäki: Eihän oppositio budjettia tee!) Silloin se ei eduskunnalle kelvannut, mutta nyt ovat hallituksen esitykseen tietenkin kaikki tulleet mukaan, niin kuin oikein on.

Toinen asia, johon kiinnitän huomiota, on se, että Kela haluaa tehdä myöskin parhaansa tässä suhteessa. Se joutuu tekemään käsityönä tämän

maksatuksen tänä vuonna, mutta sekin tehdään kaikkien kiireitten keskellä.

[5] **Liisa Hyssälä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tätä hallituksen esitystä todellakin on tervehdittävä tyydytyksellä, ja totean, kuten ed. Huuhtanen, että hallitus on tullut nyt keskustan linjoille. Mehän olemme tehneet tästä aikaisemminkin esityksiä, viimeksi tämän vuoden budjettiin. (Ed. Zyskowicz: Niinkö?) — Ed. Zyskowicz, juuri näin olemme tehneet, voitte katsoa sen myöskin eduskunnan pöytäkirjoista.

Tässä nyt on ikävää se, jos tapahtuu niin, kuten valiokunnan puheenjohtaja totesi, että jollekin tämä nousu saattaa olla vain yhden markan suuruinen. Kun aikaisemmin on nousu joissakin eläkkeissä ollut markka, niin kyllä monet eläkeläiset ovat soittaneet edustajille, että heitä pidetään pilkkana. Juuri näin voi käydä tässä, että jos jollakin nousee markan ja jollakin enemmän, niin saattaa tulla tällaista, mutta on hyvä, että täällä on nytkin valiokunnan puheenjohtaja, joka voi selventää tätä. Kaikki nämä veteraanit olivat rintamalla, ja he ovat kaikki mielestäni kaikki samanarvoisia. Jos laskutapa on tällainen, mitä en tunne, niin haluan siihen täällä selvitystä.

Kaiken kaikkiaan tämä on erittäin hyvä asia, mutta vielä tämänkin jälkeen meille jää veteraaniryhmiä, jotka tarvitsevat korjausta oloihinsa. Tämä on taas edistysaskel, mutta tästä jatkamme.

[6] **Marjatta Vehkaoja /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan kahteen asiaan: Ed. Huuhtaselle totean, että vaikka teiltä aloite olikin, niin kävihän tässä selväksi, että ei tämän asian onnistunut läpivienti nyt johtunut kepun aloitteesta, vaan siitä, että tätä oli valmisteltu toisaalla pitkään.

Mitä tulee markan korotukseen, niin sehän johtuu todellakin siitä, että tämä ylimääräinen rintamalisä on tulojen perusteella asteittain vähenevä. Näin ollen laskukaavan seurauksena syntyy tällainen tilanne. Me kysyimme kyllä valiokunnan kokouksessa Kansaneläkelaitoksen ja sosiaali- ja terveysministeriön edustajilta, olisiko voitu tehdä jotenkin toisin niin, että alkuvaiheessa olisi ollut jokin pieni porras, mutta sellaista laskusääntöä ei tällä toimitusajalla kerta kaikkiaan löytynyt. Olisi tietysti maistunut meille kaikille paremmalta se, että esimerkiksi vähintään 50 markkaa olisi ollut sellainen lisä, josta alkaen olisi lähdetty maksamaan sitä, mutta he eivät pystyneet sellaista kuviota järjestämään. Siitä todella keskusteltiin.

[7] **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas:** Arvoisa puhemies! Viime syksynä kaikki veteraanijärjestöt yhdessä kävivät lähetystönä ja olivat pyytäneet eduskuntaryhmien puheenjohtajat ottamaan vastaan tämän lähetystön. Heidän tärkein esityksensä oli ylimääräisen rintamalisän korottaminen 45 prosenttiin. Tämän lähetystön esitystä, jossa oli muitakin kuntoutukseen liittyviä asioita, yritin kyllä ponnekkaasti pitää esillä eri yhteyksissä, mutta viime syksynä ei ollut vielä mahdollista tätä viedä eteenpäin.

Mutta tämä on myöskin rintamaveteraanien neuvottelukunnan esitys ollut jo pidempään. Kaiken kaikkiaan tällä ylimääräisen rintamalisän korottamisvaatimuksella on varsin pitkä historia. Varmasti monet eduskuntaryhmät, muutkin kuin keskusta, ja yksittäiset kansanedustajat ovat tehneet lakialoitteita huomattavasti ennen kuin keskusta viime syksynä, joten tuntui vähän erikoiselta ed. Huuhtasen tulkinta siitä, miten tämä on edennyt. Tämä on näiden veteraanijärjestöjen yhteisen tavoitteenasettelun tulos, ja niille mielestäni tässä kiitos kuuluu. Hallitus on halunnut sen toteuttaa tässä yhteydessä, joka on ollut erittäin oikea kohta, kun talvisodan päättymisestä on kulunut 60 vuotta.

Mitä markan korotukseen tulee, niin silloin, kun on liukuva järjestelmä, siitä väistämättä seuraa, että ennen kuin se kokonaan loppuu — koska kaikkihan tätä eivät saa, vaan tämän saavat vain pienituloisimmat rintamaveteraanit — jossain vaiheessa se korotus on enää markan suuruinen. En usko, että näitä markan saavia 23 500 veteraanista kovin monta voi olla. Jos pysäytettäisiin tämä korotus sillä tavalla, että ei maksettaisi esimerkiksi viittäkymppiä pienempää korotusta, niin mitä siitä seuraisi? Siitä seuraisi sellainen tilanne, että sen henkilön käteen, jolla on pienempi työeläke, jäisi suurempi nettoeläke kuin sille, jolla on sen verran suurempi työeläke, että hän ei saa ollenkaan tätä ylimääräistä rintamalisää. Ei kai sitäkään voi pitää oikeana.

Tässä tullaan juuri niihin tuloloukkuihin, joista pyritään pois. Tämän asian kohdalla tullaan juuri siihen samaan, mistä yleisesti halutaan päästä eroon, että ei ole tuloloukkuja niin, että itse asiassa pienempituloinen ihminen saa enemmän käteen kuin se, jolla on vähän suuremmat tulot, on sitten kysymys palkasta tai eläkkeestä tai

muusta sosiaalietuudesta. Tämän ongelman väistäminen ei mielestäni ole mahdollista muuten kuin juuri sillä, että se liukuva systeemi toteutetaan. Vaikka se ikävä kyllä viimeisen kohdalla merkitsee vain markan korotusta, niin muulla tavalla sitä ei voida ratkaista. Toivon, että myös ne veteraanit, jotka saavat vain tämän, ymmärtäisivät, mistä tämä ongelma johtuu, ja antaisivat tukensa tälle, voi sanoa, ensimmäiselle hallituksen esitykselle, jossa ei ole mitään kritisoitavaa. Tähän me kaikki yhdessä voimme yhtyä. Tämä oli hyvä esitys, joka menee kaikkein pienituloisimmille.

Nimenomaan juuri veteraanien järjestöjen lähetystö halusi esittää ylimääräisen rintamalisän korotuksen juuri sillä perusteella, että he haluavat kantaa huolta kaikkein heikoimmassa asemassa olevista. Tällä perusteella he esittivät nimenomaan tärkeimpänä tavoitteenaan ylimääräisen rintamalisän korottamista. Toivoisin, että todella lopultakin pääministeri ja valtiovarainministeri ottaisivat vakavasti tämän vetoomuksen. Me olemme tehneet hallitusohjelmaan monia erittäin hyviä kannanottoja ja esityksiä siitä, miten köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisy on hallituksen tavoite, mutta teot ja sanat eivät tähän mennessä ole kovin paljon kulkeneet yhtä suuntaa.

Tämän ongelman korjaamisesta, siitä että kaikkein heikko-osaisimpien asemaa parannetaan, meillä sanoissa tässä talossa vallitsee varsin pitkälle yksimielinen näkemys, mutta tuloksia ei ole tullut. Toivon, että tätä linjaa hallitus nyt jatkaa, koska se kehitys, mikä taloudessa on tapahtunut erityisesti viime syksyn aikana, ja viimeisimmät tutkimustulokset, jotka eilen on julkistettu, osoittavat sen, minkä me kaikki tiedämme, että kuilu hyvä- ja huonotuloisten välillä on kasvanut. Tämän kuilun kasvulle on tehtävä loppu ja sitä kuilua on ruvettava kuromaan kiinni.

[8] **Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen hyvin asiantuntevasti kertoi perustelun sille, miksi tämä korotus on liukuva, eli juuri siksi, ettei synny sellaisia portaita, joiden kohdalla jouduttaisiin eriarvoiseen asemaan. Kun pienin maksettava ylimääräinen rintamalisä on vähintään 20 markkaa, on selvää, että siihen tuleva korotus on erittäin pieni.

Vielä siitä, miten tämä tulee veteraanien tietoisuuteen, niin muun muassa uudessa Veteraani-lehdessä tämä oli hyvin seikkaperäisesti ja yksityiskohtaisesti selvitetty. Uskon ja toivon, että veteraanijärjestöt todella omalle jäsenkunnalleen tämän hyvin ja oikealla tavalla selvittävät.

[9] **Jorma Huuhtanen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei minulla ollut mitään tulkintaa. Ed. Stenius-Kaukonen, te niin kuin muistaakseni kaikki hallituspuolueitten edustajat olitte viime joulukuussa tätä asiaa vastaan. Nyt olette tämän asian puolesta. Haluan todeta vain tämän seikan, että keskusta esitti tätä talousarvioon viime joulukuussa, ei saanut sitä läpi ja on nyt erinomaisen tyytyväinen, että nyt voimme yhdessä siitä päättää.

Mitä tulee markan tai hyvin pieniin korotuksiin, se on varsin harmillista myös sen työn kannalta, mitä Kelassa tehdään. Tästä asiasta keskusteltiin valtuutettujen kokouksessa, mutta Kela tekee työtä tämän arvokkaan asian eteen, vaikka markan korotuksen edestä, ja se tehdään tosiaan käsityönä.

[10] **Eero Akaan-Penttilä /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Minusta tämä on niin arvokas ja hieno asia, että oma mielipide on syytä tulla sanomaan täältä edestä kaikille. Tämä on yksi kunniavelan maksamisen muoto ja yksi nopeimpia asioita, joiden olen nähnyt menevän sosiaali- ja terveysvaliokunnassa eteenpäin yksimielisesti näin hyvin. Olen siitä erittäin iloinen.

Tämähän on rahallisestikin maksimissaan selkeästi myös merkittävä päätös. Se on 437 markkaa kuussa suurimmillaan ja kohdistuu semmoiseen väestöryhmään, jolla tosiaan on pieni työeläke. Useimmat heistä ovat naisia, joilla työeläkkeen arvo on alle tuhat markkaa. Tämä kuitenkaan ei aiheuta tälle kohderyhmälle köyhyysloukkua. Täysimääräisenä ylimääräinen rintamalisä voi nyt tämän lisäyksen jälkeen olla 984 markkaa verottomana. Toisin sanoen se on tuloa, josta ei mene veroa. Sillä lailla se on merkittävä ja erittäin hyvä toteutettuna.

Sen sijaan näistä muista huomioista tähän liittyen, arvoisa puhemies, jäin kyllä vähän miettimään, miten meidän valtiomme prosessi näissä asioissa yleensä etenee. Puutun sitten hallituksen kannalta vielä tähän lisää myöhemmin, mutta tämän kokonaismenovaikutus valtiolle on vuodessa vain 46 miljoonaa markkaa. Tänä vuonna se

on 34 miljoonaa, koska se realisoituu vasta huhtikuun alusta ja menee maksuun syksyllä. Miten tämmöisestä asiasta on muodostunut byrokratiassamme asia, joka valiokunnan esittelijöiden mielestä oli hyvin monimutkainen ja piti sisällään vaikean laskusäännön? Meille näytettiin kokonainen A4-sivu täynnä hyvin pientä tekstiä, ja muutaman sadan markan asioista on kysymys, alimmillaan markan korotuksesta. Minusta jotain putsattavaa tässä mielessä täytyy käsittelyjärjestyksessämme olla, samaten kun ajatellaan, mitä ikäryhmää tämä koskee ja koska tapahtuneita asioita. Ainakin seitsemän vuotta tämän suuruusluokan asia on ollut tässä talossa käsiteltävänä. Harvinaisen pitkä aika, arvoisa rouva puhemies, minusta näin pieneen asiaan.

Kun nyt mietitään, kenen aloitteesta tämä toteutuu, minusta on ihan selvää, että se toteutuu nykyisen hallituksen toimesta, erityisesti nykyisen hallituksemme kokoomuslaisen ministerin Maija Perhon esittelystä. Hänen kauttaan se on tullut tähän taloon. Ensimmäisen kauden kansanedustajana tietysti voisi sanoa, että minullakin on rikka rokassa, koska minulla oli raha-asia-aloite tähän liittyen. Näin helposti näköjään voi asioihin vaikuttaa ja saada ne eteenpäin. En tiedä, kenen muiden mahdollisia raha-asia-aloitteita siellä oli. Niitä varmasti oli muita. Tämä on oivallinen yhteistyön tulos tälle salille, mutta sitä jään vähän ihmettelemään, että se kuitenkin tulee näin myöhäisessä vaiheessa.

Lopuksi vain sanoisin vielä tästä yhden markan korotuksesta, että se tosiaan edellyttää taitavaa tiedottamista. Me aivan erityisesti valiokunnassa kiinnitimme siihen huomiota ja veteraanijärjestöt sen jälkeen lupasivat tulla myös mukaan, jotta tämä vaikean laskusäännön sisällään pitävä monimutkainen asia tulisi oikealla lailla ymmärretyksi ja myös oikeana signaalina. Markan korotushan ei voi olla mitään muuta.

[11] **Kari Rajamäki /sd:** Arvoisa puhemies! Mielestäni pientä työeläkettä saavien tasokorotukseen on yleensäkin ollut pitempään tarvetta ja olen itsekin siitä esityksiä tehnyt. Yleensäkin työeläkeläisten reaalitulojen kehitys suhteessa palkansaajiin on heikentynyt.

Nyt esillä oleva asia on mahtava ja hieno toimenpide hallitukselta, jossa todella on otettu huomioon pienituloiset talvisodan ihmeen tekijät. Minusta on uskomatonta, että oppositio yrittää puhua, ikään kuin budjettia tehtäisiin opposition raha-asia-aloitteella. Näin ei tietenkään ole, mutta äänestyslistoista voi tietysti tehtailla yleisönosastoon mukavia nimimerkkikirjoituksia. Pitäisi tässä tilanteessa malttaa talvisodan yksimielisyyden edessä todeta, että yksimielinen hallituksen esitys, yksimielinen eduskunta, ja olemme kaikki tätä tekemässä.

Minuakin kyllä on henkilökohtaisesti vaivannut porrastustapa tässä, koska varsin pienissä työeläkkeissä kuitenkin tapahtuu se, että voi tulla todella pieniä, ehkä ärsyttäviäkin korotuksia. Olisi ollut hyvä, jos olisi voitu miettiä jokin malli, jossa vähintään tietyn tuntuinen korotus kuitenkin jokaiselle olisi taattu, koska kokonaisvaikutukseltaanhan tämä on valtiontalouteen vain runsaat 30 miljoonaa. Kun tiedetään myös, että veteraanien määrä koko ajan laskee, olisi voitu tässä tilanteessa myös tältä osin tähän pienempien eläkkeensaajien asiaan puuttua.

[12] **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Aivan oikein, nyt esillä oleva hallituksen esitys on hyvä asia eikä sitä kukaan keksi millään lailla vastustaa. Sulkien ottaminen jälkikäteen hattuun on tietysti aika keinotekoista. Voi vain mielestäni yhdessä pahoitella sitä, että yksimielisyys, mihin täällä viitattiin, syntyy nyt vasta vuonna 2000. Toisaalta pitää aina muistaa se, että meille jää vielä paljon tekemistä pienimmillä eläkkeillä kitkuttelevien kansalaisten auttamiseksi. Siinä mielessä ed. Rajamäen esille ottama periaate pienimpien eläkkeiden tasokorotuksesta on hyvin tärkeä. Pitää todellakin välittää viestiä valtioneuvostolle ja asianomaiselle ministeriölle, että sieltä tuotaisiin mahdollisimman nopeasti eduskunnalle esitys, mikä on muun muassa Lipposen toisen hallituksen hallitusohjelmassa, eli kansaneläkkeiden tasokorotus. Se on ensimmäinen asia. Sitä on saatu jo hiukan kiirehdittyä, ja nyt pitää vain volyymiä nostaa.

Hyvä asia, jota nyt voimme kaikki yhdessä kannattaa. Kyllä hallitukselta hyviäkin esityksiä tulee!

[13] **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa rouva puhemies! On todella sanottava tässä vaiheessa, että jo on aikakin. 60 vuotta on kulunut talvisodan päättymisestä ja jo 55 vuotta viime sodan päättymisestä. Jo on todella aika tämä uudistus, muutos, tehdä, korjaus tässä asiassa siihen tavoitteeseen, minkä veteraanijärjestöt ovat tuoneet jo vuosien, jopa vuosikymmenten ajan, eduskun-

nan ja hallituksen tietoon. Heillä on ollut tavoitteena, että ylimääräinen rintamalisä korotettaisiin 45 prosenttiin entisen kansaneläkkeen lisäosan määrästä. Nyt tämä toteutuu, enimmillään päästään 45 prosenttiin.

Tämä tulee varsin pienituloisille ja ikääntyneille ihmisille, niille jotka ovat monin tavoin luoneet sen perustan, joka meidän hyvinvoinnillamme ja myös meidän vapaudellamme tänä päivänä on tässä maassa. On annettava kiitos hallitukselle siitä, että hallitus on tehnyt tästä esityksen, ja nyt se on saatu tähän pisteeseen, että se saadaan päätökseen ja voimaan ja syksyllä jo rahatkin liikkuvat. Toivon mukaan atk-ongelmat eivät esteeksi tule.

Arvoisa puhemies! Minäkin tätä porrastusta vähän mietin, mutta on se käsitys, että veteraanit ymmärtävät kyllä ongelman, joka näihin etuuksiin tässä mielessä liittyy, että ne on tällä tavalla porrastetusti määriteltävä. Silloin se merkitsee sitä, että tietyllä tulotasolla on ihmisiä, jotka saavat varsin pienen korotuksen. Periaate, että ylimääräinen rintamalisä nostetaan enimmillään järjestöjenkin haluamaan 45 prosenttiin, on kuitenkin tavoite, joka tässä toteutuu. Kun siitä asiallisesti tiedotetaan, uskon, että se myös saajapuolella ymmärretään, että näin on sittenkin kohtuullista menetellä.

Arvoisa puhemies! Täällä on herännyt keskustelua siitä, kuka on ensimmäisenä asiaa esittänyt ja esitellyt ja vaatinut ja aloitteita tehnyt. Se on jälkijättöistä keskustelua eikä välttämättä kovin rakentavaakaan. Sanoisin, että kyllä kaikki eduskunnassa olevat puolueet ovat osaltaan vastuussa siitä, että vasta nyt 2000-luvulla hoidetaan asiaa, joka olisi pitänyt hoitaa viime vuosisadan puolivälissä. Nimittäin 60-, 70-, 80- ja 90-luvulla ovat olleet hallituksessa kaikki puolueet, jotka tässä salissa nyt edustettuina ovat, remonttiryhmää lukuunottamatta. Niin keskustalla, vasemmistolla, Rkp:llä kuin silloisella SMP:llä olisi ollut mahdollisuus esimerkiksi 80-luvulla hoitaa tämä asia. (Ed. Kautto: Se oli sitä Kekkosen aikaa!) Taloudelliset edellytykset oli. Esimerkiksi 80-luvun lopulla rahaa jaettiin maassa kärrykaupalla vähän mihin sattui. Silloin vielä vasemmisto ei oikein asialle ollut lämmin, mutta onneksi nyt tilanne on se, että nyt sieltä tulee tälle esitykselle suitsutusta. Moni vaan on vaipunut jo pois joukosta, jolle tämä etuus olisi aikanaan ollut sekä sosiaalisesti tarpeen että oikeudenmukaisuuden puolesta kohtuullista.

1990-luvun alussa myös kristillinen liitto oli hallituksessa. Silloin, vuonna 1992, Suomen itsenäisyyden 75-vuotisvuonna, keväällä, kun oli veteraanipäivä, Ahon hallitus laman kaikkein synkimpinä hetkinä teki veteraanipaketin, jonka osana oli ylimääräisen rintamalisän korotus, ei niissä talouden vaiheissa 45 prosenttiin, niin kuin oli tavoite ja mikä nyt on tilanne, vaan hieman alemmaksi, mutta kuitenkin selvä korotus. Silloin annettiin myös virolaisille veteraaneille pieni tuen osoitus ja lisättiin kuntoutusta. Se veteraanipaketti hyväksyttiin siis Ahon hallituksen aikana, laman syvimpinä hetkinä. Siitäkin on eletty nyt kahdeksan vuotta eteenpäin, ja ne vuodet ovat olleet nousun, kansantalouden kasvun, aikaa. Nyt ollaan tilanteessa, että lopulta tähän kohtaan ollaan antamassa hieman lisää varaa. Lisätarve ei tietysti kovin suuri ole sen takia, että etuuden kohteena oleva joukko on vähentynyt luonnollisen poistuman kautta vuosi vuodelta.

Kaikki puolueet siis ovat vastuussa siitä, että tätä asiaa ei ole aikanaan hoidettu, kukaan ei voi vetää siinä itselleen kovin kunniakasta viittaa. Nyt se hoidetaan. Voin kyllä sanoa, että jos vuonna 1992 maan talous olisi ollut paremmassa kunnossa, olen aivan vakuuttunut, että Ahon hallitus olisi tämän asian tähän kuntoon pannut. Talous oli silloin niin vaikeassa tilanteessa kuin vain voi olla, ja sen varmasti kaikki muistamme.

Tämä todella menee pienituloisille ja niille, jotka ovat tuen tarpeessa, ei niille, joiden tilanne on hyvä sosiaalisesti ja taloudellisesti. Eikä heille tällaista tukea tarvitse antaakaan. Heille meidän kuuluu antaa kiitos ja kaikenpuolinen kunnia, mutta taloudellinen tuki on syytä ohjata sinne, missä tarve on ilmeinen. Tämä malli ylimääräisen rintamalisän osalta on erittäin hyvä.

Uskon, että täällä kymmenen vuotta sitten ollut ed. Kohijoki, joka tätä asiaa voimakkaasti piti esillä, on tänä päivänä tyytyväinen, jos hän kuulee ja tietää, mistä täällä nyt päätetään. Valitettavasti hän ei täällä oloaikanaan tähän asiaan vielä päässyt vaikuttamaan niin, että asia olisi tullut kuntoon.

Kiitos kuitenkin hallitukselle, joka on tämän asian nyt hoitanut.

[14] **Jyrki Katainen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! On iloista, että pystytään tänä päivänä toteamaan, että näin hyvä lakiesitys on tullut eduskuntaan. Siitä haluan kiittää ministeri Perhoa, että hän on paimentanut valmistelua ja halunnut

tuoda tämän näin ripeässä tahdissa käsiteltäväksemme. Tämä on, niin kuin aikaisemmissa puheenvuoroissa on todettu, erittäin merkittävä ja tarpeellinen muutos.

Hivenen minua harmittavat tai, täytyy sanoa, jopa vähän kuvottavat muutamat puheenvuorot, joissa lähdetään ulosmittaamaan arkipäiväistä, hyvin lyhytkatseista poliittista hyötyä tällaisen päätöksen edessä. Voisimme ihan yhtä hyvin tunnustaa kaikki, niin kuin ed. Kankaanniemi äskeisessä puheenvuorossaan, että tämä vaatimus on varmasti ollut hyvin monen mieltä lähellä jo pidemmän aikaa ja että olemme iloisia siitä, että hallitus on nyt sen pystynyt tuomaan tänne. Olkaamme myös iloisia siitä, että valiokunta on hyvässä yhteishengessä pystynyt esityksen käsittelemään ja seisoo sen takana.

[15] **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! En aio kovin pitkään tästä hyvästä asiasta puhua. Jo ryhmäpuheenvuorossani pari päivää sitten poikkeuksellisesti vähän kehuin hallitusta nimenomaan siitä, että tämä esitys oli tuotu eduskuntaan.

Kun itse olen ollut kolmetoista vuotta tässä talossa ja kuunnellut puheita, niin voisin todeta ed. Kataiselle, kun hän eräänlaisen toivomuksen tai ihmettelyn esitti, ettei se mitään uutta tässä talossa ole, niin kuin ed. Aittoniemi minulle äsken totesi. Niin kauan kuin minä täällä talossa olen ollut, joka syksy veteraanijärjestöt ovat käyneet esittämässä omia toiveitaan. Harvemmin niitä hallitus on päästänyt lävitse, ja juuri niin kuin ed. Kankaanniemi totesi, aina silloin kun on joku itsenäisyyteen liittyvä juhlavuosi, jotain pientä on tullut. Näin tapahtui myös vuonna 92, ja kun oli talvisodan muistopäivä, sen kunniaksi jälleen pikkuisen korotettiin ylimääräistä rintamalisää veteraanijärjestöjen viime syksynä ja jo aikaisemmin esittämällä tavalla.

Eniten voi ihmetellä, että eri parannusehdotuksia on näin pitkään pantattu ministeriössä. Tilannehan on käytännön tasolla kohta se, että meillä ei ole veteraaneja, joiden etuuksia enää voitaisiin korottaa. Itse olen useasti kysynyt, myös täällä talossa, miksi me emme voisi luoda sellaista järjestelmää, että veteraaneille menevä rahasumma olisi sama. Tiedämme, että heitä valitettavasti poistuu keskuudestamme joka vuosi suuri määrä. Pidettäisiin korvaussumma bruttomäärältään samana ja jaettaisiin sitä summaa suhteessa elossa olevien etuuksien parantamiseksi, jolloin etuudet paranisivat markkamääräisesti sillä tavoin, että sillä olisi jotain merkitystä, ettei olisi se tilanne, niin kuin itsekin toissapäivänä totesin, että tulot ovat niin pienet, ettei ole toiveita muusta kuin kauniista ja kuivasta hautapaikasta, jos karrikoiden sanoo joidenkin pienituloisten kohtalon tänä päivänä.

Täällä on puhuttu kuntoutusmäärärahoista, niistä toiveista, mitä niihin on esitetty. Itsekin toivon, että niitä rahoja korotettaisiin ensi vuoden budjetissa, mutta sama tilanne mielestäni on myös kotirintamanaisten osalta. Ihmettelen, että niistä asioista tässä keskustelussa ei ole puhuttu lainkaan, kun on toiveita herätetty. Mielestäni kotirintamanaiset ansaitsisivat suuremman huomion myös tässä talossa, ja hallitus voisi jotain etuuksia parantaa siihenkin suuntaan.

Miinanraivaajien osalta tälle vuodelle saatiin parannusta, mutta eräs ryhmä, joka ilmeisesti ei ehkä koskaan tule saamaan sitä oikeutta, mikä heille mahdollisesti kuuluisi, on vuonna 26 syntyneet. Tämä johtunee siitä, että veteraanijärjestöissä on ristiriitaa eivätkä ne pysty esiintymään yhteisymmärryksessä sillä tavoin, että asia saataisiin hoidettua. Tällä hetkellähän vuonna 26 syntyneiden asiaa ajetaan erittäin tehokkaasti, mutta näyttää siltä, ettei ole kovinkaan suuria toiveita tuloksista. Ainakin tänään saamani eräs selvitys puolustusministeriöstä osoittaa, että sielläkään ei haluta ymmärtää tosiasiallista tilannetta eikä myöskään sitä, missä tehtävissä ainakin eräät vuonna 1926 syntyneistä veteraaneista ovat olleet.

Veteraaniasioissa voi kyllä hämmästellä sitä hallituksen linjaa, joka liittyi tämän vuoden budjetissa oleviin eräisiin lakeihin, eli iänaikaisia työkyvyttömyysprosentteja, joita edellytetään määrättyjen etuuksien saamisen ehtona. Jos henkilö on 70—80-vuotias, ollut viisi vuotta rintamalla, niin ei voida enää mielestäni edellyttää, että pitää esittää jonkinlaisia työkyvyttömyysprosentteja, ennen kuin saa etuuksia.

Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä yksi asia on tietysti hyvä, mutta hallituksen ei pitäisi jähmettyä ja käpertyä nyt siihen, että tämä asia saatiin vietyä lävitse. Vielä on kuitenkin elossa suuri joukko veteraaneja, joiden etujen parantamiseen kannattaisi kiinnittää huomiota.

[16] **Pekka Nousiainen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys ylimääräisen rintamalisän korottamisesta on erittäin hyvä ja tervetul-

lut, toivottu ehdotus. Tietysti ajankohta olisi voinut vielä olla lähempänä maaliskuun 13. päivää, mutta hyvä näinkin.

Olisin tietysti toivonut, että hallituksen esitys olisi voinut tulla käsitellyksi täällä kaikkien ryhmien yhteisesti toivomana ja myös eduskunnan yksimielisesti hyväksymänä, niin kuin tuleekin tapahtumaan. Nyt kuitenkin hallitus halusi tämän kirjata omaksi hyväksi työkseen, ja siksi on tietysti vahvistettava ed. Huuhtasen puheet siitä, että keskusta on tehnyt esityksiä oman eläkepoliittisen ohjelman mukaisesti hyvin kauan ja myös tämän vuoden budjettiin. Mutta on hyvä, että tämä nyt on käsittelyssä.

Haluan korostaa veteraanien kuntoutuskysymystä, niin kuin täällä on jo korostettu aikaisemminkin. Toivon, että veteraanit pääsisivät vähintään joka toinen vuosi kuntoutukseen ja että myös heidän puolisonsa kuntoutus hoidettaisiin, sillä yhteiskunnan kannalta on edullisempaa, että veteraanit ja heidän puolisonsa tulevat toimeen kodeissaan, sen sijaan että he olisivat yhteiskunnan ja laitoksen hoidossa. Siksi kuntoutus on välttämätöntä. Toivon, että tähän hallitus vielä paneutuu entistä paremmin.

[17] **Tuija Nurmi /kok:** Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että voimme nykyisin vapaasti puhua sotiemme veteraanien kohtaloista. Kaikkien meidän kansanedustajien tulisi yhteisesti viedä sotiemme veteraanien elämään parannuksia tuovia esityksiä voimallisesti eteenpäin. Tässä suhteessa olen täysin samaa mieltä ed. Vistbackan puheenvuoron lähes joka kohdan kanssa. Mielestäni sotiemme veteraaneihin kohdistuvan rahasumman tulisi pysyä vuosittain samana, ja sitä voisi jakaa esimerkiksi ed. Vistbackan esittämällä mallilla.

Ylimääräisen rintamalisän korotus, joka on hallituksen esityksessä n:o 13/2000, on hyvän suuntainen. Se on siis hyvä asia, mutta paljon jää vielä sotiemme veteraanien asioita korjaamatta, käymättä niitä nyt tässä yksittäin erittelemään.

Myös Kelalle tämä asia, täytyy myöntää, tuo paljon lisätyötä, niin kuin ed. Huuhtanen äsken mainitsi. Uskon, että Kela tekee tämän korjauksen kuitenkin mieluisalla vaivalla.

[18] **Antti Rantakangas /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ylimääräisen rintamalisän korotus on kaikella tavalla kannatettava asia. Minun mielestäni jokainen kansanedustaja ja koko eduskunta voi laskea tämän ansiokseen siinä mielessä, että me kaikki olemme pitäneet näitä asioita tärkeinä. On hyvä, että nyt viimein tämä asia johtaa myönteiseen päätökseen.

Korotushan perustuu veteraanijärjestöjen yhteiseen esitykseen. Siinäkin mielessä mielestäni tämä antaa hyvän kuvan myös eduskunnan toiminnasta, että me arvostamme veteraanijärjestöjen työtä ja ennen kaikkea sitä yhteistyötä, että kun siellä on kyetty hyvään yksimieliseen esitykseen, niin asia myös etenee eduskunnassa. Tiedän, että ministeri Perho on ollut asiassa erittäin aktiivinen ja hänelle pitää antaa tunnustusta.

On tärkeää, että kuntoutusasiat etenevät — se on toinen osa näiden järjestöjen esitystä — ja on tärkeää, että nyt jo tämän kevään aikana asiaa valmisteltaisiin niin, että veteraanit pääsisivät vuosittain kuntoutukseen. Tällä tavalla tämä toinen hyvin tärkeä asia hoidettaisiin.

Kaikilta osinhan tyylipisteitä ei tästä tietysti tule, koska asia olisi voitu ratkaista jo tämän vuoden talousarvion käsittelyn yhteydessä. Mutta nyt pitää olla tyytyväinen, että asia on tässä vaiheessa, ja antaa yksimielinen tuki esitykselle.

[19] **Hannu Aho /kesk:** Arvoisa puhemies! Voisiko tässä vähän leikkisästi todeta, että asia on mennyt eteenpäin, kun olemme vähän ahdistelleet toinen toisiamme puolueisiin katsomatta. Aikaisemmin, kun tästä esityksiä oli monenlaisia, niin osa ei ollut oikein innokas lähtemään korottamaan, aina puhuttiin ettei ole rahaa. Mutta on hyvä, että nyt on näin ja voidaan yhdessä todeta, että tämä pieni raha löytyy kyllä budjetista.

Toisaalta muistuttaisin kyllä, niin kuin ed. Vistbacka, että kyseessä ovat myös kotirintamalla olleet naiset ja miehetkin, jotka siellä tekivät arvokasta työtä. Heitä pitää muistaa myös jatkossa. He ovat siinä iässä, että pieni korotus eläkkeeseen ja kuntoutus ovat minusta tärkeimpiä, mihin meidän pitää paneutua jatkossa.

[20] **Hannes Manninen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys ja valiokunnan yksimielinen mietintö veteraanien ylimääräisen rintamalisän korottamisesta enimmillään 352—437 markkaa kuukaudessa on erinomainen asia. Se vastaa myös prikulleen keskustan eläkepoliittisen ohjelman vaatimuksia.

Haluan kiittää hallitusta tästä esityksestä lämpimästi nyt, kun on todella kiitoksen aika. On selvää, että veteraanien ja muiden eläkeläisten

asioissa on vielä paljon korjattavaa, mutta kunnioittaakseni tätä erinomaista esitystä ja päätöstä en halua näitä asioita tuoda esiin tämän asian yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Sotiemme veteraaneille kunniaa tehden hyväksyn tämän esityksen.

21 **Leea Hiltunen /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Minäkin haluan todella yhtyä omalta osaltani näihin kiitoksiin, joita täällä on jo eri puheenvuoroissa tullut esille. Kiitokset hallitukselle, että esitys on meillä nyt käsiteltävänä. Ymmärrän näin, kun asiaa on viime aikoina saanut seurata, että tämä asia on varmasti monen ministerin sydämellä ollut. Siitä kiitokset niin ministeri Perholle kuin ministeri Mönkäreellekin ja monelle muulle. Uskon, että asia on ollut myös useamman ministerin sydämellä ja sieltä se yksimielisesti on sitten lähtenyt näin, että me saamme tätä nyt käsitellä.

Yhdyn myös niihin esityksiin ja ajatuksiin, joita täällä on ollut, että markkamäärä, joka nyt on esitetty, olisi lähinnä tulevaisuudelle evästystä, että kun budjettia käsitellään, nimenomaan kuntoutukseen ja veteraanien muihinkin etuisuuksiin paneudutaan vielä tämän kevään aikana. Tämä on nyt myönteinen signaali, että tämä lakiesitys tulee. Jos nyt joidenkin kohdalla markkamäärä jää hyvinkin pieneksi, niin uskoisin, että kun tämä asia jatkuvasti on vireillä niin kauan, kuin meillä veteraanit ovat keskuudessamme, ja kun korotamme markkamäärää ja lisäämme etuisuuksia, niin silloin me lunastamme ikään kuin sen, mitä meidän kuuluu tehdä, kun tiedämme, mitä sotaveteraanit ovat maamme hyväksi tehneet.

Erityisesti ajattelen niin, että kuntoutuksessa tulisi huomioida myös kotona tapahtuva kuntoutus — ei ainoastaan laitoksissa tapahtuva kuntoutus — ja erilaiset kuntoutusmuodot joita voidaan sekä sotaveteraaneille ja heidän perheenjäsenilleen että myöskin sotaveteraanien puolisoille kohdentaa.

22 **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys n:o 13 ylimääräisen rintamalisän korottamiseksi on erinomainen lakiesitys hallitukselta. Ylimääräinen rintamalisä on ollut vaatimattoman pieni, ja nyt tehtävä korotus sitä tasoa vähän korjaa. Mutta meillä on kuitenkin mittaamaton kunniavelka sotiemme veteraaneille. Meidän tulee pitää huolta siitä, että heidän toimeentulonsa tulee turvatuksi. Myös kuntoutusmäärärahat on pidettävä sillä tasolla, että kuntoutuksen laatua ja määrää voidaan edelleen lisätä. Unohtaa ei myöskään sovi veteraanien omaisia, jotka tänä päivänä hoitavat jo ikääntyneitä ihmisiä. Tässä asiassa meidän on syytä vielä palata pohdiskeluun, millä tavalla myös omaisten asioita voitaisiin paremmin ottaa huomioon.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin erinomaisen hyvä, että edes pienin askelin tässä edetään. Veteraanijoukko vähenee, ja toivottavasti jäljellä olevien hoitomahdollisuudet tulevat entistä paremmin jatkossa turvatuiksi.

23 **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Tähän mennessä käytetyt kaikki puheenvuorot ovat alkaneet joko sanoilla "on erittäin hyvä asia" tai "on erinomaisen hyvä asia". On erinomaisen hyvä, että näin on sanottu, koska hyvä hallitus tekee hyviä ehdotuksia.

Arvoisa puhemies! Minä tuon tähän kuitenkin sellaisen pienen arvostelun sävyn myöskin siinä, että kun täällä on neljättätoista vuotta ollut töissä, on aika ikävä asia, että tämän laatuisia esityksiä ei tuoda milloinkaan muulloin kuin jonakin erityisenä juhlapäivänä. Niin oli Harri Holkerin hallituksen aikana. Niin on hyvän Lipposen hallituksen aikanakin.

Arvoisa puhemies! Lyhyesti: Tämän hallituksen erityisesti pitäisi aloittaa nokan valkaisu näissä asioissa ja selväpiirteisesti tehdä ratkaisu siinä, millä tavalla rintamamiesten ja -naisten asia hoidetaan nyt tästä eteenpäin, niin kauan kuin tätä asiaa ylipäätään on olemassa — eikä vain juhlapäivinä.

Yleiskeskustelu päättyy.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

2) Hallituksen esitys laiksi postipankista annetun lain kumoamisesta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 6/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 4/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 4. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotukset yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

[1] **Leena Luhtanen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan kumottavaksi Postipankista annettu laki. Samalla lakkaisi siis Leonia-pankin oikeus ja velvollisuus hoitaa valtion kotimainen ja ulkomainen maksuliikenne. Tässä lakiesityksessä ja niin myös valiokunnan mietinnössä tuntuu olevan se kohta tärkein, että kumottavissa säännöksissä on säännelty myös pankin toiminnan harjoittamisesta Postin toimipaikkojen välityksissä.

Totean sen ja haluan korostaa sitä, että lain kumoaminen on itse asiassa johdonmukainen osa sitä kehitystä, jossa Postipankista tuli osakeyhtiömuotoinen talletuspankki ja jossa sen yhtiörakenne itse asiassa ja nimi ovat muuttuneet. Pankin toimintahan vastaa markkinaehtoisesti toimivien liikepankkien toimintaa. Tämä tarkoittaa myös itse asiassa sitä, että laki mahdollistaa vastedes valtion maksuliikenteen hoitotehtävien kilpailuttamisen, ja tietysti sitä, että lainsäädäntöön ei enää sisällytettäisi säännöstä Suomen Postin konttoreiden käyttämisestä Leonia-pankin liiketoiminnassa, vaan tämä jäisi vapaaehtoisen sopimustoiminnan varaan.

Rouva puhemies! Haluan myös korostaa sitä, että vaikka käsittelemme nyt lakia ja mietintöä postipankkilain kumoamisesta, tämä liittyy hyvin läheisesti uuden pankki-, vakuutus- ja muita rahoituspalveluja tarjoavan rahoituskonsernin muodostamiseen, jossa valtion kokonaan omistaman Leonia Oyj:n on tarkoitus olla mukana. Lakiehdotus mietintöineen tulee meille tiistaina käsittelyyn, mutta haluan tuoda sen esiin, että nämä kaksi lakia muodostavat erittäin kiinteän kokonaisuuden. Lain kumoaminen on itse asiassa edellytys tulevalle fuusiolle, jota käsittelemme tiistaina. Nämä liittyvät siis sillä tavalla hyvin kiinteästi toisiinsa.

Haluan vielä korostaa sitä, jotta ymmärtäisimme kumoamisen merkityksen, että Leonia-pankin toiminta vastaa täysin liikepankkien toimintaa. Pankki siis kilpailee kaikilla pankkitoiminnan alueilla muiden talletuspankkien kanssa. Se toimii rahoitusmarkkinoilla markkinaehtoisesti muiden talletuspankkien tavoin. Tästä syystä nimenomaan pankkia koskevia erityissäännöksiä ei enää ole nähty tarpeellisiksi. Sen on myös valiokunta mietinnössään todennut. Tähän ei ole nähty enää olevan yhteiskunnallisia perusteita. Olemme todenneet sen, että suurin osa Postipankista annetun lain säännöksistä on tässä tilanteessa jo käytännössä menettänyt merkityksensä.

Hyvin tärkeänä asiana haluan korostaa, koska tämä keskustelutti valiokuntaa hyvin suuresti, sitä seikkaa, että nythän Leonia-pankki on voinut ja voi edelleenkin tämän vuoden loppuun luottolaitostoiminnasta annetusta laista poiketen harjoittaa pankkitoimintaa muuallakin kuin omissa konttoreissaan tai toimipaikoissaan. Tämähän on käytännössä tarkoittanut sitä, että Leonia-pankkikonttorit ovat olleet postitoimipaikoissa. Siirtymäsäännöksen mukaan pankkitoimintaa voidaan Suomen postikonttoreissa harjoittaa vielä niin kauan kuin sopimus on voimassa eli tämän vuoden loppuun. Tähän on tähän mennessä ollut erilaiset velvoitteet eli valtiovalta on voinut sopia nämä, neuvotella sopimukset. Tämän jälkeen, kun postipankkilaki kumotaan, se, missä Leonia Oyj harjoittaa toimintaansa, on täysin sen omien sopimusten varassa.

Tiedämme varsin hyvin sekä valiokunnassa että ennen kaikkea nyt välikysymyskeskustelun jälkeen, että postitoimipaikkojen häviäminen tästä maasta ja verkoston supistuminen huolettaa kovasti eduskuntaa. Eräs syy tietysti on se seikka, että nyt ei enää Postipankki ylläpidä postikonttoreita. Olemme kiinnittäneet myös valiokunnassa tähän huomiota siten, että on tärkeätä erottaa se, että postikonttoreiden määrää tässä maassa säädellään postitoimintalain välityksellä. Toki, ja haluan vielä sitä korostaa, Postipankin konttorit ovat siis tehneet monet postitoimipaikat kannattaviksi, mutta kun tämä sopimus loppuu, tämä on sitten täysin liikepankkina markkinaehtoisin voimin toimivan pankin asia, ei enää valtiovallan määrättävissä oleva asia.

Valiokunta totesi mietintönsä perusteluissa, että postitoimintalain tehtävänä on turvata koko maassa tasapuoliset postipalvelut. Toivomme, että tämä otetaan huomioon, kun postitoimintalakia tarkastellaan tai sitä uudelleen järjestellään tulevaisuudessa. Itse asiassa jo nykyisen postitoimintalain perusteella tämän täytyy olla mahdol-

lista. Tämä on itse asiassa postitoimintalaissa jo tällä hetkellä jo ihan selkeästi sanottu.

Totesimme myös sen, että postitoimintalain ohjailu ja sen velvoitteiden täyttäminen kuuluu tässä maassa liikenneministeriölle. Liikenneministeriön ja totta kai koko maan hallituksen tulee valvoa ja kantaa vastuu siitä, että postikonttorit pysyvät tasaisesti koko maassa palvellen suomalaisia asiakkaita. Kiinnitimme siis tähän perusteluissa huomiota mutta katsoimme, että sen enempiin toimenpiteisiin tässä yhteydessä, kun käsittelemme valtiovarainministeriöstä tullutta postipankkilain kumoamista, ei ollut aihetta. Toivomme todella, että maan hallitus kantaa tästä asiasta vastuunsa. Itse asiassa eilen kuulimme täällä monen hallituksen jäsenen suulla, että tämä on hallituksen velvollisuus.

Rouva puhemies! Totean, että valiokunnan mietintö on yksimielinen. Valiokunta teki hallituksen esitykseen pari muutosta. Tähänhän liittyy joukko lakiesityksiä, lakien kumoamisia tai muuttamisia. Teimme pari muutosta, joista liikepankkilain 1 ja 9 §:n muuttaminen on suoraa teknistä muutosta, mutta sitten muutimme myös lakia osuuspankkilain 14 §:n muuttamisesta. Sen lähtökohtana on se, että hallintoneuvostot pankeissa tulevat vapaaehtoisiksi. Totesimme asiantuntijoita kuultuamme, että hallintoneuvostojen käytännön järjestelyissä tulee olemaan joitakin epäkohtia, ellei lakia muuteta siten kuin meidän valiokuntamme on sen muuttanut, jolloin selkiinnytetään sitä, millä tavalla siirtymävaiheen aikana nämä hallintoneuvostot voidaan asettaa niissä pankeissa, joissa ne halutaan asetettavan. Nämä selkiinnyttävät tätä tilannetta. Muutokset on tehty yksimielisesti eri tahojen kanssa.

Rouva puhemies! Laki postipankkilain kumoamisesta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta on iso asia. Se on iso asia jo pelkästään tämän lain kyseessä ollessa, mutta kun siihen siis kiinteästi liittyy Leonia Oyj:n ja Vakuutusyhtiö Sampo Oyj:n niin sanottu fuusioituminen, jota käsittelemme sitten tiistaina, tämä kokonaisuus on kaiken kaikkiaan hyvin merkittävä. Uskon näin, että se on suomalaisen yhteiskunnan kannaltakin sillä tavalla käänteentekevä, että vaikka käytännössä jo olemme tottuneetkin siihen, että Postipankki on toiminut liiketaloudellisten periaatteiden mukaisesti, joka tapauksessa nämä lakiniput yhdessä tulevat aiheuttamaan aika suuren muutoksen. Siitä syystä asia on mielestäni hyvin tärkeä.

[2] **Veijo Puhjo /vas:** Arvoisa puhemies! Postin ja Leonian yhteistyöllä on ollut lainsäädännöllinen perusta postipankkilaissa, jonka hallitus nyt esittää kumottavaksi. Tämä yhteistyö, jolla on yli satavuotinen historia, on turvannut sekä pankki- että postipalvelujen saatavuutta maan kaikissa osissa. Hallituksen esityksen perusteluissa ei kuitenkaan selvitetä niitä vaikutuksia, joita tämän yhteistyön katkeamisella on. Esityksen perustelut ovat tässä suhteessa selvästi puutteelliset. Selvittämättä jää, miksi laadukkaiden palveluiden tarjoaminen ei ole enää mahdollista 2000-luvun Suomessa samalla tavalla kuin aikaisemmin.

Postin ja Leonian yhteistyön lakkaaminen merkitsee välittömästi pankkipalvelujen katoamista noin 470 postitoimipaikasta. Hallituksen esityksen antamisen jälkeen Suomen Posti Oy on ilmoittanut, että noin 250 Postin omaa konttoria suljetaan. Postitoimipaikoissa työ loppuu noin 1 500 toimihenkilöltä. Postin päätökset merkitsevät sitä, että suuri osa kunnista jää vaille omaa postikonttoria. Tilalle tulevat asiamiespostit eivät pysty turvaamaan täydellisiä postipalveluja.

Posti on kartoittanut myös muita yhteistyömalleja ja -kumppaneita, jotka korvaisivat poistuvaa Leonia-yhteistyötä, mutta nämä odotukset ja lupaukset eivät ole toteutuneet, vaan palvelujen alasajo aiotaan toteuttaa täydessä mitassa. Siten tehdyllä ratkaisulla on välittömiä kielteisiä vaikutuksia työllisyyteen sekä peruspalvelujen saatavuuteen suuressa osassa maata.

Postipalvelujen supistuminen on myös aluepoliittisesti kielteinen ratkaisu, ja se voi vaikuttaa jatkossa monien yritysten sijoittautumispäätöksiin. Vaikka postitoimipaikkojen vähentäminen ei suoranaisesti vaikuta postin jakeluun, jonka tiheydestä säädetään postitoimintalaissa, on ilmeistä, että toimipaikkaverkon harventuminen ennen pitkää haittaa ja hidastaa myös postin perillekulkua. Kun toimintoja yksityistetään ja siirretään sivutoimeksi muille yrittäjille, himmenee vähitellen myös se luotettavuus, joka valtiollisen postilaitoksen toimintaan on liittynyt.

Eduskunta on joutunut Postin ja Leonian ratkaisujen suhteen sivustakatsojaksi, tapahtuneiden tosiasioiden eteen. Palvelujen ja toimipaikkaverkon supistaminen on pantu alulle ennen kuin eduskunta on päässyt lainkaan sanomaan sanaansa. Tätä on vaikea ymmärtää.

Tilannetta tuleekin korjata muuttamalla postitoimintalakia niin, että valtakunnalliselta postilaitokselta vaaditaan täyden palvelun postitoimi-

paikan ylläpitämistä kaikissa kunnissa. Luonnollisesti suurimmilla ja runsasväestöisillä paikkakunnilla tulisi edelleen olla useita postikonttoreita. Vaikka uutta postitoimintalakia on lupailtu, pitäisi asiaa kiirehtiä. Kun nykyisessä postitoimintalaissa ei ole mainintaa postitoimipaikkojen määrästä tai tiheydestä, olisi nämä kirjattava uuteen postitoimintalakiin, jotta saataisiin varmuutta niinkin tärkeän peruspalvelun kuin postipalveluiden turvaamisesta koko Suomessa.

[3] **Kari Rajamäki /sd:** Arvoisa puhemies! Kuten arvoisa talousvaliokunnan puheenjohtaja juuri totesi, postitoiminnasta on säädettävä postitoimintalaissa ja -asetuksessa. Sinänsä Postin kansalaisten perusturvallisuuteen liittyvän peruspalvelun osalta ongelma kärjistyi tietysti 90-luvun alussa silloisen hallituksen tekemien lainsäädäntömuutosten kautta, ja nyt tietysti Postin halutessa — tulee mieleen — vähän voutilaismaisesti päästä eroon kenties tietystä osasta asiakaskuntaansa tämä Postin asema tällä tavalla ja postipalvelujen turvaaminen alueellisesti ja työllisyyskysymys kärjistyi.

Kiinnitän huomiota siihen, että valtiovarainvaliokunta on tämän vuoden talousarvion yhteydessä nimenomaan tarkastellut Leonian ja Postin yhteistyön päättymistä vuoden 2001 alusta ja pitänyt sitä erittäin uhkaavana juuri postien lakkauttamisen, kansalaisten perusturvan heikkenemisen ja työllisyyden kannalta. Erityisesti hajaasutusalueiden postipalvelujen turvaaminen edellytti mielestämme uusia toimintamuotoja. Tältä osin näitä uusia toimintamalleja, yhteistyömalleja kuntien, Kelan ynnä muiden osalta ei varmasti vieläkään ole kaikkia kunnolla läpikäyty, ja tältä osin on muuten syytä varmasti jatkaa vielä työtä. Mutta on varauduttava siihen, että tässä yhteydessä asiaa sen verran jarrutetaan ja hidastetaan Postin järjestelyjä, että todella poliittinen päätöksenteko on tässä todella mukana.

Eduskuntahan edellytti, että vuoden 2001 talousarvion yhteydessä turvataan Suomen Posti Oy:n alueellisten palvelujen saatavuus sekä henkilöstön työllisyys ja myös peruspalvelua koskeva vaatimustaso tulee samalla vahvistaa. Tältä osin talousvaliokunnan puheenjohtaja viittasi juuri tähän kysymykseen ihan oikein. Nyt tältä osin meillä on tällä hetkellä olemassa asetuksessa tiettyjä kriteerejä postin toiminnasta, jakelun nopeudesta jnp. mutta konttoriverkosta ei ole postitoimintalaissa selviä määräyksiä. Tätä koskien viime kaudella myös itse tein postitoimintalakiin muutosesityksen, jossa pyrittiin lakitasolla vahvistamaan se, että joka kunnassa on postikonttori, sekä myös yksittäisiin kermankuorintayrityksiin liittyen edellytettiin, että niillä täytyy olla myös koko maata koskeva postitoimintavelvoite, jakeluvelvoite myös haja-asutusalueilla pohjoisessa ja idässä. Tämähän estäisi puhtaasti kermankuorintaan keskittyvien yhtiöiden mukaantulon. Nämä eivät valitettavasti edenneet, ja nyt tässä tilanteessa on erittäin tärkeätä varmistaa se, kun vastuu on todella liikenneministeriöllä ja liikenneministeri itse on vastannut täällä meille tätä koskeviin kysymyksiin, että palvelutason vaatimuksia koskevaa postitoimintalain muutosta valmistellaan, että se saadaan pikaisesti eduskunnan käsittelyyn.

Liikenneministeriön toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosille 2001—2004 sinällään viitataan myös tähän kysymykseen todeten, että "osana postitoimialan kehittämistä ja postipalveluiden korkean tason säilyttämistä on tarpeellista tehdä postitoimintaa ohjaavaan lainsäädäntöön eräitä muutoksia. Näissä on tarkoitus määritellä nykyistä tarkemmin muun muassa postitoiminnan peruspalvelut. Laissa on myös mahdollista velvoittaa toimiluvan haltija pitämään jokaisessa toimilupa-alueellaan sijaitsevassa kunnassa toimi- tai keräyspiste". Tämä on suora lainaus liikenneministeriön toiminta- ja taloussuunnitelmasta. Nyt tämän mukaisesti on eduskuntaan saatava esitykset. Ongelmana on se, että käsitykseni mukaan liikenneministeriössä ei valmistelu ole kovin pitkällä tai ripeästi vielä tässä käynnistynyt. Nyt eduskunnan pitää tämän lain käsittelyn yhteydessä varmistaa ja kiirehtiä peruspalvelujen ja palvelutasovaatimusten saanti tänne käsittelyymme. Tältä osin on myös ilmeisesti osin EU:n säännösten kehittelyyn tarkoitus nostaa säädöstasoa eli eräitä määräyksiä myös asetuksesta lakitasolle.

Kaiken kaikkiaan eduskunnalla on mahdollisuus tässä toimia nimenomaan postitoimintalain kautta, ja tässä yhteydessä on tätä eduskunnan vaatimusta puuttua asiaan korostettava. Nimittäin jos tulee sellaisia palvelutasovaatimuksia, jotka taloudellisesti ovat myös merkittäviä ja kohtuuttomia toisaalta Posti Oy:n kannalta, siinä tilanteessa eduskunnan on myös harkittava, missä määrin paitsi Postin voittoa myös muutoin on tiettyjä asioita varmistettava, mutta mielestäni

myös monia yhteistoimintamahdollisuuksia on jatkossa vielä käyttämättä tältä osin.

4 **Antti Rantakangas /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsiteltävänä olevan lakiesityksen taustalla on Leonian ja Postin yhteistyön päättyminen. Minusta oli erityisen valitettavaa, että tämä kannattava ja hyvä yhteistyö päättyi, ja mielestäni siinä hallitus ei tehnyt kaikkea voitavaa. Eli Leonian ja Postin päätösvaltaa käytti tosiasiallisesti ministeriö. Jos olisi ollut poliittista tahtoa, yhteistyö olisi jatkunut. Sanottiin, että se ei ole kannattavaa, mutta viime vuonna Postin tulos on ollut hyvä ja Leonia on tehnyt ennätystuloksen. Ei ainakaan tältä osin perusteita yhteistyön katkeamiseen ole.

Tämä ratkaisuhan tulee väistämättä johtamaan siihen, että pankkikilpailu ja pankkipalvelut tulevat heikkenemään hyvin laajassa osassa maaseutua ja maaseutukuntia ja käytännössä pankkitoiminta ja huolehtiminen pankkitoiminnan perusteista jää yhden pankkiryhmän vastuulle hyvin laajassa osassa Suomea. Tämä on selkeä tosiasia, joka johtuu tästä ratkaisusta.

Toinen vaikutus on vaikutus postipalveluihin. Täällä on todettu aivan oikein, että postipalvelut tulevat eriytymään tämän ratkaisun seurauksena. Osassa kuntia tulee olemaan asiamiesposteja, ja niitten toiminta on vielä kysymysmerkki. Osaan tulee kiinteitä palvelutoimistoja tai Postin omia konttoreita. Tässä mielessä oli erittäin hyvä, että valiokunta yksimielisesti kirjasi mietintöön huolen postipalveluista. Pidän itsekin tärkeänä, että postitoimintalakia tiukennetaan siltä osin, että nyt ainakin eduskunta tekee kaiken sen, minkä pystyy, postipalveluiden turvaamiseksi myös haja-asutusalueilla.

5 **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys n:o 6 ja myöhemmin tuleva esitys n:o 9 pitäisi käsitellä tässä salissa yhdessä. Ne olisi pitänyt lähettää lähetekeskustelussa samanaikaisesti, ja mietinnötkin olisi pitänyt saattaa käsittelyyn yhtä aikaa, jotta syntyisi kokonaiskuva siitä, mitä tässä kaiken kaikkiaan on tapahtumassa.

Postipankista annettu laki ollaan nyt kumoamassa. Näin ollen Leonialta poistuu valtion pankin status. Valtion maksuliikenne on hoidettu vuosikymmenet Postipankin nykyisen Leonian kautta, ja jatkossa valtion maksuliikenne tullaan kilpailuttamaan. Kilpailutus tultaneen suorittamaan kiireellisesti mutta kuitenkin niin, että se tulee jatkossakin hoidettua turvallisesti.

Kun Postin ja Leonian yhteistyö päättyy, Posti toimintoineen jää yksin ja jatkossa Leonia toimii yhdessä Sammon kanssa eli syntyy Sampo-Leonia. Fuusio toivottavasti toimii markkinoilla yksityisen kansalaisen eduksi ja niin, että valtio tästä ratkaisustaan saa myös kohtuullisen korvauksen.

Valiokunnassa kiinnitettiin erityistä huomiota Postin toiminnan turvaamiseen. Posti jää yksin. Sille jää vastuu 452 kunnan postipalveluiden turvaamisesta. Tämä ei ole varmastikaan kovin yksinkertainen asia. Toisaalta jos saaduista vihjeistä on vaarin otettavaksi, valtio on nyt etsimässä Postille yhteistyökumppaneita, niin että tällaiset palvelupisteet tulisivat laajamittaisesti koko valtakuntaan.

Postin palveluihin ollaan tänä päivänä tyytyväisiä. Asiamiespostien taso on myös kohtuullinen. Kuitenkin on ollut huomauttamista asiamiespostien toimissa, ja toivottavasti täällä käytetään tervettä harkintaa, jotta yrittäjille, joille asiamiespostioikeus aikanaan annetaan, turvataan myös riittävät resurssit sen asianmukaiseen hoitamiseen.

Postitoimintalaki säätelee Postin toimintaa, ja kun se myös jossain vaiheessa tulee liikenneministeriön antamana käsittelyyn, siinä yhteydessä toivottavasti kirjataan selkeästi se, että yhdenvertaiset postipalvelut jatkossakin koko valtakunnan alueella tullaan saamaan. Tämä on, niin kuin totesin, mittava haaste, mutta meidän on pidettävä huoli koko valtakunnan asukkaista ja näin ollen toimittava tässä asiassa johdonmukaisesti.

6 **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Kovin on kaunista ja toiverikasta puhetta edellä puhuneilla postiasioista, mutta ennen kuin menen niihin, on syytä palauttaa mieleen myös karusti arkipäivä, kuinka Postipankki—Leonia-tilanteeseen on tultu. Koko prosessihan lähti käyntiin siitä, että aikoinaan kasinopelikautena Postipankin kasinopeliasioista vastaavat epäonnistuivat surkeasti pelissään, aiheuttivat valtavat menetykset ja saattoivat tämän pankin satojen miljoonien markkojen negatiiviseen vuositulokseen. Sen seurauksena nyt on käyty prosessi, jossa Postipankki-Leonia ei koskaan voinut nousta uudelleen sellaiseen voimaan, että se olisi ollut pankkikilpailussa riittävän suuri. Sitten on oltu pakotettuja etsimään ratkaisua. Sitä yritettiin jo

edellisen hallituksen aikana, mutta silloin se meni finanssitavaratalohankkeen puitteissa kiville. Sillä ei ollut poliittisia edellytyksiä olemassa, ja ehkä näin jälkeenpäin arvioiden on hyvä, että näin kävikin silloin.

Kun mennään tähän seurausvaikutukseen, se on tietysti se, mitä ollaan nyt lailla kumoamassa. Sen kylkiäisenä postitoimipuolella ryhtyy nilkuttamaan todella pahasti. Valiokunta on mietinnössään aivan oikein kiinnittänyt huomiota siihen, mikä on nyt voimassa olevan postitoimintalain tarkoitus. Siteeraus on aivan oikea. Postitoimintalain tarkoituksena on turvata, että postia voi lähettää ja vastaanottaa tasapuolisin ehdoin koko maassa. Näin on, ja sitä varten tarvitaan myös verkosto. Kysymys on siitä, onko Suomen Posti Oy:llä olemassa tällä hetkellä sellainen verkosto tai suunnitelma sellaiseksi verkostoksi, joka täyttää valtioneuvoston periaatepäätöksen ehdot.

Liikennevaliokunnassa käyty kuuleminen on osoittanut, että Suomen Posti Oy:llä sellaista systeemiä ei ole eikä ole myöskään sellaista suunniteltu, että olisi. Tämä on äärimmäisen vakava asia. Tätä todellisuutta vastaan on pakko projisoida näitä erittäin kauniita lauseita ja puheita. Nyt on tultu tilanteeseen, jossa kysytään suoraan eduskunnalta, aiotaanko säilyttää postitoimipaikkaverkosto vaiko ei. Sitä ei voida kaikilta osin säilyttää asiamiespostipohjalla plus yhteistoimintapisteet ja omat konttorit jnp. nimenomaan siitä syytä, että on olemassa alueita, joilla ei ole olemassa sellaista tahoa, joka voisi asiamiespostipohjalla asian hoitaa. Joko heitä ei ole, taikka heidän muu tilanteensa on sellainen, kilpailupoliittisesti tai muista syistä, että sellaista ei kerta kaikkiaan löydy.

Tähän rakoon Suomen Posti Oy:llä ei ole tarjottavana mitään ratkaisua. Se ratkaisu on siirtynyt Suomen eduskunnan käsittelyyn. Sitä käsitellään huomenna liikennevaliokunnassa. Sitä toivottavasti vielä käsitellään eduskuntaryhmissä. Nyt tällä asialla on hätä.

[7] **Mikko Immonen /vas:** Arvoisa puhemies! Ed. M. Salon puheenvuoroon sen verran, kun hän kysyi, miksi nämä lait eivät ole yhtä aikaa, että kuoleminen ja syntyminen ei voi olla samanaikaisesti, vaan loogisesti aina se on jommassakummassa järjestyksessä. Nyt nämä lait ovat ihan asianmukaisesti niin, että ensin velvoitteet Leonialta loppuvat, se laki säädetään ensin, ja sen jälkeen tulee Leonian sulautuminen. Tästä syystä se on ihan asianmukaisesti tässä järjestyksessä.

Toinen asia, postien ja postipalveluiden säilyttäminen. Nyt on kaksi päivää käyty keskustelua ja saatu suhteellisen varma lupaus siitä, jopa niin, että eri kunnissa postipalvelut säilyvät. Se on kapitalistisessa yhteiskunnassa kyllä paljon luvattu, kilpailujärjestelmässä, mutta ilo on, jos näin käy. Toivonkin, että kun postitoimintalaki tulee, sitä kautta asia saadaan turvattua.

Mitä tulee vielä työpaikkojen säilyttämiseen, olen toiveikas siinä. Sen tiedon mukaan, mikä meillä valiokunnassa on, Postista vapautuneet työpaikat tulevat asianmukaisesti hoidettua, osa Leoniaan ja osa luonnollisen järjestyksen kautta. Tätä meidän täytyy tietysti valvoa eduskunnassa.

[8] **Leena Luhtanen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Todella toivoisin, että tässä yhteydessä, kun käsittelemme nyt postipankkilain kumoamista ja siihen elimellisesti liittyvää Sampo—Leonia-fuusiota, olisimme voineet käsitellä samassa postitoimintalakia, koska nämähän liittyvät yhteen. Minulla on toisaalta sellainen pelko, että nyt kytketään väärällä tavalla kenties lopetettavat postikonttorit postipankkilain kumoamiseen.

Ed. Pulliainen totesi, että kauniita sanoja. Jos me mielimme olla hallituksen esityksen takana eli kumoamassa postitoimintalakia, silloin emme voi muuta edellyttää, vaikka tiedämme syvästi, että postikonttoriverkostot osittain tästä syystä taikka jo tehdyn sopimuksen johdosta hupenevat, koska Postipankki ei niitä enää tue. Meillä ei tässä vaiheessa ole mitään tehtävää. Muuten meidän pitäisi hylätä koko laki. Se on jo mennyttä. Postipankki tulee toimimaan markkinaehtoisesti, kerta kaikkiaan liikepankkien toimintaperiaatteiden mukaan. Nämä asiat on erotettava. Yhteinen on huoli, yhteinen on asia, ja siihen olisi ratkaisu se, että meillä olisi täällä samalla käsiteltävänä liikenneministeriöstä tullut postitoimintalaki niin, että voisimme pelata kerta kaikkiaan varman päälle.

[9] **Pentti Tiusanen /vas:** Puhemies! Talo on täynnä huolta postista. Talo on täynnä huolta myöskin pankkipalveluista syrjäseuduilla, eikä tarvitse aina puhua syrjäseuduistakaan, monet suurempienkin kaupunkien lähiöt, suuretkin taajamat, ovat ilman pankkipalveluita, varsinaisia pankkikonttoreita. Tilanne liittyy siihen, että

Leonian lopetettua yhteistoimintansa Suomen Posti Oy:n kanssa monet postitoimistot lopettivat toimintansa ja myöskin alueelta hävisi viimeinenkin pankki. Edelleenkin vielä sellaiset jäljellä olevat pankkiketjut, kuten Meritanordbanken, lopettavat toimintansa, eli pankkitoiminnan alueella tapahtuu todellakin erityistä autioitumista. Ketä se koskee ennen muuta? Vanhempaa väestöä, eläkkeellä olevia ihmisiä. Heidän mahdollisuutensa Internet- tai puhelinpankkiin ovat rajoitetut. Heidän mahdollisuutensa ja uskalluksensa käyttää esimerkiksi pankkiautomaatteja on rajoittunut, ja se on vaikeata ihan erilaisista peloistakin johtuen, ryöstetyksi tulemisen pelosta jne.

Arvoisa puhemies! Tämä on vakava asia. Kun talo on täynnä tätä huolta, olisi kyllä aika kummallista, jos ei mitään tapahtuisi. Kaksi valiokunnan puheenjohtajaa, talousvaliokunnan ja liikennevaliokunnan, molemmat ovat ansiokkaasti tänään puhuneet. Tämä on aika tavalla myös näytön paikka eduskunnalle, tapahtuuko mitään tämän jo useita vuosia jatkuneen huolen jälkeen.

[10] **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pulliainen käytti puheenvuoron, joka ei voinut jättää päätä ilman ajatuksia. Meille on valiokuntakuulemisessa luvattu, että postipalvelut tullaan turvaamaan. Niin se on luvattu meille ministereiden suulla monta kertaa tässä salissa. Tämän hetken tilanne ed. Pulliaisen mukaan on, että Postilla ei ole verkostoa, jolla se kykenisi tätä asiaa hoitamaan. Tämä on ison luokan kysymys, ja tähän on hyvä saada tietenkin vastaus.

Ikävää tässä talousvaliokunnan kannalta on se, että kun tässä on kaksi eri ministeriötä ja kaksi eri toimijaa, jos toisella on erilaista tietoa kuin toisella, niin tässä tulee poliittinenkin uskottavuus kyseenalaistettavaksi, se, voidaanko täällä enää ministereiden sanaan luottaa. Entä jos meidät johdetaan harhaan sillä tavalla, että me teemme yksimielisen mietinnön siitä, että postipankkilaki kumotaan, ja sen jälkeen sanomme, että aprilliä, ei meillä olekaan aikomustakaan hoitaa näitä asioita tämän jälkeen? Tämä on se suuri asia, johon on syytä saada nopeasti vastaus.

[11] **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kommenttina talousvaliokunnan puheenjohtajalle, että kyllä Postipankki—Leoniajuna on jo mennyt. Se on mennyt. Se ei pelasta enää mitään. Tästä ei paluutietä ole, koska se on taivaanrannalla, jo kauaksi häipynyt ja sillä siisti.

Mutta, arvoisa puhemies, kupletin juoni ja ydinasia on se, että samanaikaisesti joku taho, olkoon se taho kuka tahansa, joka sen olisi pitänyt olla, ei ole valvonut, millä tavalla Suomen Posti Oy valtion sataprosenttisesti omistamana yhtiönä on hoitanut kenttäverkostoasiansa, eli on täydellisesti sulkenut silmänsä siltä tosiasialta, mihin oppositio aivan oikein kiinnitti välikysymyksessä huomiota, että 200 asiamiespostia on lähtenyt lätkimään ja on paikkakuntia ja tilanteita, että mitään ei ole tulossa tilalle, koska ei ole olemassa mitään. Kun jo jonkin liikeperiaatteen mukaan ei voikaan tehdä näin, niin silloin ministereiden on aivan turha vakuuttaa mitään. Ministerit ovat nukkuneet.

[12] **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin ed. Luhtanen totesi, olisi ollut hyvä käsitellä nämä kaksi asiaa, synnyttäminen ja kuoleminen, samanaikaisesti, jolloin olisi pystytty vertaamaan, mitä se tarkoittaa. Mutta kyllä selkeästi tästä jää sellainen vaikutelma, että täällä puhutaan kauniisti ja kerrotaan, että niin on ja näin on, uskotaan, mitä ministerit lupaavat, että kaikki laadukkaat postipalvelut säilyvät. Ne ovat säilyneet siinä muodossa, että lehdissä on koko sivun ilmoituksia, missä kerrotaan, että Suomessa on näin monta postia, mutta missä ne fyysisesti tulevaisuudessa toimivat, sitä en usko.

Laadukkaiden palveluiden osalta asiamiesposteista väitetään, että ne ovat tapa ja muoto. Ne ovat tapa, millä Postilaitos ajaa postin alas, toteaa, että asiamiespostit eivät vain kilpailussa pärjänneet, ja vetäytyy vastuusta. Kun herkällä korvalla kuuntelee, niin usein ennenkin olen todennut, että olen ollut ed. Pulliaisen kanssa eri mieltä, mutta nyt erityisesti olen samaa mieltä. Tuntuu, että valtaosa tähän asiaan syventyneistä edustajista ei ole ymmärtänyt, mitä on luvattu, luvattu kuin joulupukille ja uskottu siihen. Mutta ed. Pulliaisella on todellisuuden kuva, ja hän ei usko todennäköisesti tästä asiasta mitään. Minä en ainakaan usko, että tästä tulee mitään.

[13] **Hannu Aho /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Minusta tässä salissa on monesti luvattu ja kehuttu jopa, että postipalvelut paranevat asiamiespostien myötä. On ihannoitu sitä, että joskus jopa sunnuntai-iltanakin saa käydä postissa siinä kaupan yhteydessä. Minusta ne eivät ole mitään ai-

kakysymyksiä, vaan pitää lähteä siitä, että niillä pitää olla ne peruspalvelut, perustoimenpiteet, mitä ihmiset haluavat. Ovatko ne saatavilla, sillä tavalla ne mitataan, eikä tunneissa näitä asioita voida mitata. On vaikea uskoa, että ministereitten puheista huolimatta tässä maassa pystytään tällä periaatteella hoitamaan Postin palvelut, koska ei niitä pystytty aikaisemminkaan pankkipalveluiden mukana hoitamaan. Olen samaa mieltä, että se juna on kyllä mennyt ajat sitten, jolloin Postipankkia haikaillaan enää maakuntiin.

[14] **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Ihan selvyyden vuoksi totean vielä, että asiamiesposti-idea ei sinänsä ole huono. Esimerkiksi aukioloaikojen suhteen maaseutupaikkakunnilla se on ihan hyvä homma, paljon pitempi aukioloaika. Meillä on ollut asiantuntijana kuultuna Askolan asiamiespostin hoitaja, joka kertoi, millä tavalla hän on itse junaillut sinne myös muita palveluita, rahaliikennepalveluita jnp., on tuomassa pankkiautomaatit sinne jnp. Kaikki on okei, mutta kysymys ei olekaan tästä vaan verkostosta ja verkoston kattavuudesta ja toimivuudesta koko maassa siellä missä sen pitää olla, ja siinä se klikkaa.

Yleiskeskustelu päättyy.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotusten sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyy.

3) Hallituksen esitys laiksi lääninhallituslain 2 ja 4 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 155/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 8/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 8. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

[1] **Pekka Ravi /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Valiokunnan puheenjohtajalle Väistölle on nähtävästi tullut este, mutta minä luulen, että minä omassa puheenvuorossani pystyn aika hyvin kuvaamaan niitä käsityksiä, joita hallintovaliokunnalla tämän lakiesityksen suhteen oli. Nimittäin alleviivaan jo tässä vaiheessa, että valiokunta oli tästä asiasta hyvin yksimielinen ja ne huolenaiheet, jotka tästä nousivat esille, olivat myös meille aika lailla yhteisiä. Tulen keskittymään omassa puheenvuorossani lakiesityksen 2 §:ään ja muut osat jätän tällä kertaa huomiotta.

Ihan lähtökohdaksi voisi todeta, että kun lakiesitys tuli valiokuntaan, niin varsin yleinen kysymys valiokunnan jäsenten keskuudessa oli, mikä on tämän esityksen funktio eli mihin tällä oikein pyritään. Voidaan kai liioittelematta todeta, että olimme varsin kriittisiä tämän esityksen suhteen.

Kun asian käsittely ja asiantuntijakuuleminen eteni, esityksen taustat avartuivat ja ymmärtämys lakiesitystä ja tätä muutosta kohtaan ainakin jossain määrin kasvoi. Haluan korostaa sitä, että funktio tälle muutokselle voisi olla, että peruspalvelujen arviointimenettely, joka nyt esityksessä lääninhallituksen osalta nostetaan lain tasolle, nähdään kuntien kannalta mahdollisuutena. Minkä tähden nimenomaan kuntien kannalta? Kiistaton tosiasia lienee se, että arviointimenettelyä tullaan kaikkein eniten kohdistamaan kuitenkin kunnallisiin palveluihin, koska kunta on se taho Suomessa, joka peruspalveluja kaikkein eniten järjestää ja niitä antaa.

Arvioinnilla koottava tieto on saatava palvelemaan laajasti koko yhteiskunnan peruspalveluverkoston kehittämistä. Arviointimenettely voi parantaa edellytyksiä arvioida toisaalta kuntien mahdollisuuksia laadukkaiden peruspalveluiden järjestämiseen sekä samoin myös valtion niitä koskevaa rahoitusvastuuta. Erityisesti esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon puolella arviointimenettely voi parhaimmillaan parantaa valtakunnallisen suunnittelujärjestelmän toimivuutta ja myöskin valtion tuen kohdentumista.

Rouva puhemies! Edellä olen yrittänyt kuvata niitä myönteisiä vaikutuksia, joita esityksellä parhaimmillaan voisi olla. Nyt haluan tuoda esille niitä seikkoja, mitä lain muutos ei saisi tuoda mukanaan. Aivan ensimmäiseksi haluan tuoda esille sen, että tämä ei missään tapauksessa saa merkitä kunnallisen itsehallinnon kaventumista.

On alleviivattava sitä, että kuntien oman arviointitoiminnan on oltava ensisijaista ja kuntien osallistumisen lääninhallituksen arviointiin on oltava kunnille vapaaehtoista. Jotta nämä arviointijärjestelmät toimisivat hyvin yhdessä ja niistä saataisiin mahdollisimman suuri hyöty, arviointikohteet tulisi valita ja sopia yhdessä kuntien tai valtakunnan tasolla esimerkiksi kuntien etujärjestön, Kuntaliiton, kanssa. Tällöin päästäisiin varmasti parhaaseen mahdolliseen tulokseen. Samoin on minusta erittäin tarkoin pidettävä mielessä, että arviointi ja valvonta ovat aivan eri asioita. Arviointimenettelyä ja lääninhallitukselle muun lainsäädännön nojalla säädettyä valvontatehtävää ei missään tapauksessa saa sekoittaa keskenään.

Valiokunnassa pidettiin tärkeänä myös sitä, ettei tämä "uusi tehtävä" saa merkitä sitä, että tällä tullaan jatkossa perustelemaan lisäresurssitarpeita lääninhallituksille. Jos arviointitehtävä lääninhallituksissa priorisoidaan tehtävien eturiviin, siitä minun nähdäkseni seuraa se, että jotkin muut tehtävät joutuvat sitten siirtymään työjärjestyksessä hieman taaemmaksi.

Rouva puhemies! Nämä olivat ne reunahuomautukset, jotka halusin tähän saatesanoiksi liittää.

2 **Hannes Manninen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ravi totesi, että valiokunta oli yksimielinen lakiehdotuksesta. Muodollisesti asia on tietysti näin. Toisaalta voisi ehkä todeta, että tämä yksimielisyys oli hiukan samanlaista kuin joskus politiikassa tapahtuu, että asiallisesti kukaan ei kannata ehdotusta, mutta kaikki hyväksyvät sen kuitenkin yksimielisesti. Tämän lain osalta oltiin hyvin lähellä tätä tilannetta.

Ensinnäkin tämä laki kaikesta huolimatta painottuu hyvin pitkälle peruspalveluiden arviointiin ja siten nimenomaan kuntien tarjoamiin sosiaali-, terveys- ja sivistyspalveluihin. Toisaalta valiokunta piti myöskin puutteena sitä, että meidän lainsäädännössämme ei missään sanota eikä määritellä, mitkä ovat peruspalveluja, vaikka niistä niin paljon puhutaan. Tämän lakiesityksen yhteydessä on lain valmistelijoiden taholta tuotu esiin sellainen käsitys, että peruspalvelut ovat sellaisia, jotka koskettavat suurta määrää ihmisiä ja vaikuttavat kansalaisten jokapäiväiseen elämään ja joiden puuttuminen aiheuttaa merkittäviä ongelmia. Valiokunta kuitenkin katsoi, että esimerkiksi erityisryhmien, kuten vammaisten ja psykiatrista hoitoa tarvitsevien palvelut on katsottava peruspalveluiksi, vaikka ne eivät suuria ihmismääriä koskisikaan.

Mitä tulee kuntien palveluja koskevaan arviointiin, on syytä todeta, että esimerkiksi opetustoimessa on erityislainsäädännössä määräykset arvioinnin suorittamisesta ja niissä erityisesti korostetaan itsearvioinnin merkitystä. Kunnan oman arvioinnin, itsearviointina tai ulkopuolisena arviointina, tulee jatkossakin olla keskeinen asia, kun arviointijärjestelmää maassamme kehitetään, ja lääninhallitus voi siinä sivussa suorittaa poikkihallinnollisia arviointeja myös yleislain nojalla silloin, kun asioista on sovittu ministeriöiden, lääninhallituksen ja Suomen Kuntaliiton kesken.

Erityisesti valiokunta halusi korostaa, kuten ed. Ravi totesi, että valvonnallinen elementti on pidettävä tiukasti erossa arvioinnista. Totesimme valiokunnassa myöskin sen, mikä ei kuitenkaan tullut merkityksi mietintöön ilmeisesti unohduksesta johtuen, että arvioinnin ei tule kohdistua vain yhteen kuntaan, sillä jos lääninhallitus päättää arvioida vain yhden kunnan palvelut, on silloin selvästi kysymyksessä valvonnallinen elementti. Sen sijaan laajempien kokonaisuuksien arvioinnissa tätä elementtiä ei ainakaan siinä laajuudessa ole olemassa.

Edelleen valiokunta totesi, kun lakiinhan liittyy myöskin maaherran nimittämistä koskeva menettely, että lähes poikkeuksetta kaikki asiantuntijat olivat sitä mieltä, että maaherran nykyinen asema ja tehtävät ovat sellaisia, ettei perustuslain hengen mukaan maaherran nimittäminen kuuluisi enää presidentille vaan valtioneuvostolle. Lain valmistelijat olivat perustelleet esitystään sillä, että maaherra, kuvernööri, on niin vanha virka Suomen historiassa, että senkin vuoksi nimitys on syytä säilyttää tasavallan presidentillä. Mielestäni tällainen perustelu on monessa suhteessa kuitenkin kyseenalainen. Mutta valiokunta päätyi sitten siihen, että tuskin siitä suurempaa vahinkoakaan on, jos tasavallan presidentti saa nimittää maaherrat, onhan siinä kuitenkin yksi tehtävä lisää siihen presidentin luetteloon, johon jotkut ovat pidennystä jossakin vaiheessa kaivanneet.

Arvoisa rouva puhemies! Kysymyksessä on mielestäni laki, jonka käytännön sovellutuksia on syytä seurata ja sen pohjalta tehdä myöhemmin arviointeja, onko tällainen lääninhallituksen arviointijärjestelmä täyttänyt tehtävänsä ja onko

se luonut sen mahdollisuuden, johon ed. Ravi viittasi, toisin sanoen, onko se pystynyt välittämään valtionhallintoon ne puutteet, joita peruspalveluissa on, ja erityisesti silloin, kun nuo puutteet johtuvat siitä, että valtio ei omalta osaltaan ole kantanut perustuslaissa edellytettyä kansallisen tason vastuuta peruspalveluiden voimavarojen turvaamiseksi.

Näillä hyvin kriittisillä reunahuomautuksilla keskusta on valiokunnassa ollut valmis hyväksymään esityksen. Uskon, että se tulee hyväksytyksi myöskin meidän osaltamme tässäkin salissa, vaikka voisi sanoa, että vaikka hyväksymme, emme erityisesti kannata tätä lakiesitystä.

Ed. Rosendahl merkitään läsnä olevaksi.

---

[3] **Leena Rauhala /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Lakiesitys todella muuttaa lääninhallitusten roolia, antaa niille uuden arviointitehtävän. Edellisiin puheenvuoroihin liittyen painotan sitä, että todella tämä arviointimenettely, mikä tässä nyt korostuu, on sellainen, että se antaa mahdollisuuden kunnille eikä kuntien itsehallintoa vähennä. Valiokunnan kannanotoissa on hyvin sanottu, että arviointimenettely antaa kunnille mahdollisuuden perustella entistä paremmin tarpeitaan valtiota kohtaan. Tämän näen erittäin tärkeänä.

Sen sijaan, mikä on muissakin puheenvuoroissa tullut esille, arviointi vaatii osaamista. Valiokunnan kannanotoissa kuitenkin sanotaan, että resursseja tähän ei saada. Tässä voi olla yksi ongelmakohta, miten toteutus lähtee liikkeelle. Sen vuoksi yhdyn niihin puheisiin, joita täällä on ollut, että tätä täytyy todella seurata, miten se yhteistyössä kuntien kanssa toteutuu toteuttaen kuntien itsehallintoa ja nimenomaan, että oma arviointi kunnissa on ensisijainen.

Erityisesti myös kiinnitän huomiota valiokunnan kannanotoissa siihen, että täällä on mainittu, että lääninhallituksilla ei myöskään ole ehdotetun lain nojalla tietojensaantioikeutta kunnilta eikä muiltakaan peruspalvelujen järjestäjiltä. Tässä on yksi itselleni ainakin avoin kysymys, mitä tällä tarkoitetaan; arviointia ei voi tehdä ilman tietojen saantia. Toivon, että tässä todella tapahtuu seurantaa tämän lain jälkeen.

[4] **Pekka Ravi /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan resurssipuolesta todeta vielä, että me valiokunnassa useaan eri otteeseen asiantuntijoilta kysyimme sitä, voidaanko tämä tehtävä suorittaa olemassa olevilla resursseilla. Niin meille vakuutettiin, että se voidaan sillä reunaehdolla, että se todellakin priorisoidaan tärkeäksi.

Mitä tulee tietojensaantipuoleen, lähtökohta on se, että arviointia ensisijaisesti tehtäisiin olemassa olevan tilastoaineksen pohjalta. Milloin tarvitaan kunnalta jotakin erityisiä uusia tilastotietoja, siitä olisi oltava yksimielisyys luovuttavan kunnan kanssa.

[5] **Pertti Turtiainen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä ed. Manninen aika selkeästi kertoi valiokunnan työskentelystä ja siitä, miten keskustapuolueen ryhmä valiokunnassa käyttäytyi ja hyväksyy sitten tässä salissa jatkossa yksimielisen kriittisesti tämän esityksen, mikä on nyt käsittelyssä. Tietenkään valiokunnan työskentelyä ei nyt kauheasti kannata ruotia sisäisesti tässä salikeskustelussa, mutta totean kyllä, että se varsin yksimielistä ja yksituumaista oli liittyen tähän esitykseen.

Muutama sana tästä arvioinnista ja arvioinnin tavoitteista. Omalta osaltani totesin sen, että hyvänä asiana tässä pidän sitä, että tämä mahdollistaa tämmöisen, sanotaanko, vapaaehtoisuusajattelun siinä, että kuntia ei millään tapaa pakoteta tietojen antamiseen, ja päinvastoin sitten taas lääninillä ei ole minkäänlaista oikeutta valvontaan eikä seurantaan pakottamiseen. Tämä on mielestäni hyvä asia, sillä tämä voi johtaa hyviinkin tuloksiin, kun yhdessä vapaaehtoisuuden pohjalta toteutetaan tätä arviointia. Vapaaehtoisuushan yleensä tuloksena tuottaa sen, että tulokset ovat hyviä, ja silloin tietoja voidaan luovuttaa paljon helpomminkin kuin silloin, kun määräyksillä ja pakottamisilla luovutetaan tietoja.

Mitkä ovat sitten tämän arvioinnin tavoitteet? Tietenkin tässä on hyvä katsoa, että tämä johtaa johonkin, ettei se ole sitten pelkästään arviointia, että todetaan, miten peruspalvelut on tuotettu kunnissa. Pitää pureutua siihen, mikä on tulos ja mitä toimenpiteitä se edellyttää kunnilta, jotta nämä velvoitteet tulee toteutettua taloudellisesti ja muutoinkin laadullisesti.

Kuitenkaan tämä ei saa johtaa siihen, mihin ed. Ravikin viittasi vastauspuheenvuorossaan, että lääniin lisätään resursseja tähän arviointiin

liittyen. Asiantuntijakuulemisessa tuli varsin selvästi kyllä läänin edustajan taholta esiin se, että tämä ei tule aiheuttamaan mitään resurssilisäyksiä, mutta tiedän ja kokemuksesta voin sanoa, että yleensä aina tämmöinen arviointimenettely, kun puhutaan laadusta, aiheuttaa melkoisia tehtäviä ja, sanotaan, lisäresurssitarvetta niin henkilöiden osalta kuin taloudellisestikin. Tässä nyt on syytä kyllä seurata tarkoin, että vastataan huutoon sillä lailla kuin asiantuntijakuulemisessa on tullut esiin.

Toivon, että tämä tosiaan etenee sillä tapaa kuin asiantuntijakuuleminen ja valiokunnan mietintö osaltaan kertovat, elikkä päästään tulokselliisiin tavoitteisiin.

[6] **Leea Hiltunen /skl:** Arvoisa puhemies! Tietysti voi ajatella näin, että meillä kunnissa nyt jo laajasti suoritetaan lääninhallitusten kanssa yhdessä tätä arviointia, tilastoja kerätään paljon ja yhteistyötä on puolin ja toisin. Tietysti nyt tässä kysyy, minkä tyyppiseen tavoitteeseen tällä uudella tehtäväksiannolla ikään kuin pyritään, jos ajatellaan, että myöskin monet kunnat itsenäisesti itsehallintoon nojautuen käyttävät konsulttipalveluja. Tietysti näin voi ajatella, että tässä nyt sitten mahdollisuus on se, että saadaan ehkä poikkihallinnollista arviointia eikä tarvita ehkä niitä miljoonia, mitä kunnat sitten taas ulkopuolisille konsulteille ohjaavat rahaa. Eli kyllä minä näen tämän hyvänä asiana monella tavalla.

Mutta arviointia tällekin työlle edellytän ja sitä seurantaa, mitä täällä on peräänkuulutettu. Tietysti ennen kaikkea tästä myöskin sitten itselleni herää se kysymys, että varmasti tarvitsisimme ihan selonteon siitä, mikä meidän peruspalvelutilanteemme on yhteiskunnassa ja kunnissa kaiken kaikkiaan, kun tiedetään, että meillä on kuntia, joilla selviytymiseen on erittäin hyvät mahdollisuudet, ja sitten taas toisilla on vaikeuksia. Valiokunta on selkeästi sanonut, ettei tässä ole peruspalvelujen käsitteen juridista määritelmää, joten käsittelyssä on ilmeisesti tulkinnanvaraisuuksia. Meillä on erittäin vähän lainsäädäntöä, jossa on selkeästi määritelty kunnan tehtävät, mitä ne tarkoittavat. Ne ovat ohjeellisia, eikä esimerkiksi subjektiivisia oikeuksia ole monissakaan tehtävissä, joten sikäli arviointi tulee olemaan erittäin vaikeata niin laadullisesti kuin määrällisestikin. Siinä yhteydessä toivon, että selkeämmin pureudutaan näihin eri kysymyksiin kunnassa ja määritellään erityisryhmät eikä vain laajoja palveluja tarvitsevat ryhmät. Tarkoitan nyt lähinnä vammaisia, sairaita ja esimerkiksi huumeiden käyttäjiä jne.

[7] **Pekka Nousiainen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä lääninhallituslain 2 ja 4 §:n muuttamiseksi ehdotetaan muutettavaksi lääninhallituslakia siten, että lääninhallituksen tehtäväksi erikseen säädettyjen tehtävien lisäksi säädetään lääninhallitukselle toimialaksi peruspalvelujen alueellinen arviointi.

Tämä arviointitehtävä sinällään herätti välittömästi kysymyksiä, mitä tämä merkitsee kuntien kannalta, merkitseekö se valvonnan lisääntymistä, puuttumista kunnallisen itsehallinnon perusteisiin, vai kuinka tämä tehtävä aiotaan sopeuttaa kuntien harjoittaman itsearvioinnin kanssa ja miten tämä jatkossa tulee toimimaan. Ennen kaikkea Kuntaliitto ja monet kunnalliset asiantuntijat, joita hallintovaliokunta kuuli, suhtautuivat varsin kriittisesti tähän ehdotukseen sen 2 §:n muutoksen osalta, ja suoranaisesti paljon tuli esityksiä, että näiltä osin tuo hallituksen esitys on tarpeeton. Ennen kaikkea näkemykset painottuivat siihen, että kunnissa on käynnistetty vahvoja projekteja itsearvioinnin pohjaksi. Kuntaliitto on luonut valmiita toimintamalleja, ja myöskin perusopetuslain puolella kunnille säädettiin velvollisuus suorittaa kuntakohtainen itsearviointi. Näin ollen arviointiprosessi on vireillä kuntien oman toimen puolella, ja nyt sinne on tulossa lääninhallitusten suorittama arviointiprosessi.

Voi hyvin yhtyä niihin ajatuksiin, mitä muun muassa ed. Manninen esitti keskustan valiokuntaryhmän näkemyksenä. Voi ajatella, että mikäli tähän lakiesitykseen ei olisi sisältynyt maaherran nimittämiseen liittyvää osiota, olisi saattanut käydä niin, että tähän lääninhallituksen arviointitehtävän laajentamiseen olisi tullut myös koko valiokunnan kriittinen suhtautuminen.

Minusta valiokunta kuitenkin lähti keskustelemaan rakentavassa ja hyvässä hengessä asiasta. Kun valiokunta kykeni muotoilemaan mietintönsä siten, että nyt hyväksyttävä sääntely ei suoranaisesti vaikuta kansalaisten oikeuksiin tai velvollisuuksiin eikä myöskään puutu kuntien itsehallintoon aiheuttamalla uusia velvoitteita kunnille, oli tämä ajattelutapa periaatteessa hyväksyttävissä. Lisäksi pidän erinomaisen hyvänä asiana sitä, että valiokunta kykeni määrittelemään peruspalvelu-käsitteen siten, että kysymyksessä on palvelu, joka koskettaa suurta määrää ihmisiä

ja vaikuttaa kansalaisten jokapäiväiseen elämään ja jonka puuttuminen aiheuttaisi kuntalaisille merkittäviä ongelmia. Näin ollen palvelu- ja arviointi-käsite ovat tässä jäsentyneet varsin selkeästi.

Tämän keskustelun jälkeen arvioinnin tarkoitus oli helppo määritellä. Arvioinnin tarkoituksena on saada kuva tarjolla olevista palveluista ja niiden kokonaisuudesta. Vaikka arviointi painottuukin kuntien tuottamiin palveluihin, koska kunnat huolehtivat kansalaisten kannalta tärkeimpien peruspalvelujen järjestämisestä, ei lakimuutos kuitenkaan synnytä lääninhallituksille minkäänlaista kuntiin kohdistuvaa valvontaoikeutta. Lääninhallituksella ei ole myöskään ehdotetun lain nojalla tietojensaantioikeutta kunnilta, kuten täällä jo aiemmin todettiin, eikä säädettävä laki muutoinkaan synnytä kunnille velvollisuutta ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin eikä myöskään velvoitteita taloudellisiin lisärasituksiin.

Se, että arviointi nähdään mahdollisuutena, on hyvin keskeinen punainen lanka tässä kysymyksessä. Mahdollisuuden näen ennen kaikkea siinä, että arviointiprosessissa lääninhallitus voi tuottaa tietoa esimerkiksi siitä, miten resurssit jakaantuvat maan sisällä alueiden kesken ja onko kaikilla alueilla ja peruskunnilla riittävät resurssit tuottaa peruspalvelut tyydyttävällä tavalla, joka tarkemmin arvioinnissa ilmenisi.

Näin analysoituna on helppo yhtyä valiokunnan mietintöön ja hyväksyä lakiehdotus. Näkemykseni mukaan, vaikka tätä enempi ei kannattaisikaan, tämän voi hyväksyä.

Ed. Aula merkitään läsnä olevaksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

---

[8] **Kari Urpilainen /sd:** Arvoisa puhemies! Jo parissakin puheenvuorossa on tullut esille se, että vaikka puhuja ei kannata, hän voi hyväksyä esityksen. Minä voisin kyllä sosialidemokraattien puolelta sanoa, että me sekä kannatamme että hyväksymme.

Jos lakiesitys tarkoittaisi sitä, että palattaisiin entiseen elämään eli siihen vaiheeseen, kun vanha kuntalaki oli voimassa ja sen 8 §, joka antoi varsin yleisen toimivallan läänille puuttua, saada tietoa kuntien elämästä, arjesta, siinä tapauksessa me emme olisi valmiita hyväksymään. Mutta lakiesitys ei tarkoita sitä, vaan nimenomaan esityksen ydinkysymys on minusta siinä, että lääninhallinnon virkamiehet toimivat yhteistyössä ja toimeksianto tulee nimenomaan ministeriöstä. Eli ministeriön ohjauksessa valitaan ne asiat ja toimintatavat, mitenkä arviointityö tehdään. Kun asia on näin, niin me voimme tämän hyväksyä.

Toisaalta se puute, mikä tässä eittämättä on, on nimenomaan se, mitä peruspalvelu-käsite pitää sisällään. Lain perustelussa todettu rajaus on liian suppea eli puhutaan isoista ihmisjoukoista. Kyllä nimenomaan esimerkiksi sellaiset pienet väestöryhmät kuin vammaiset ja psykiatriset potilaat tarvitsevat sellaisen kaltaisia palveluja, jotka voidaan nähdä peruspalveluina. Eli tältä osin on mielenkiintoista nähdä, missä vaiheessa sisäasiainministeriö jatkaa valmistelutyötään niin, että tulee yhteinen ymmärrys ja käsitys siitä, mitä peruspalvelu-käsite kuntien tuottamina palveluina oikein tarkoittaa. Tämä pitää saada selväksi.

[9] **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa herra puhemies! Peruspalvelujen suhteen uusi, 1.3. voimaantullut perustuslaki tietysti antaa tietynlaista selkänojaa nimenomaan kansalaisille, miksei myös tälle ed. Urpilaisen esiin nostamalle arviointiongelmalle, mitä peruspalvelut ovatkaan.

Mutta nimenomaan toinen asia, arviointimenettelyn tulokset. Valiokunta mietinnössään toteaa, että tuottamalla tietoa arvioinnilla peruspalvelujen alueellisesta saatavuudesta ja laadusta kannustetaan palvelujen järjestäjiä itse huolehtimaan palvelujen laadusta ja riittävyydestä sekä samalla vähennetään tarvetta normiohjaukseen. Kaiken kaikkiaan ongelmana on se tosiasia minun käsitykseni mukaan, että peruspalveluja ei ole kaikkialla toki saatavissa, eikä ongelma ole ainoastaan Itä- tai Pohjois-Suomen ongelma, vaan niitä puuttuu muualtakin. Tällöin kyllä myös valtiovallan pitää olla mukana tavalla tai toisella muistuttamassa kuntia velvollisuudesta, myös muistuttamassa itseään siitä, että resurssit näiden palveluiden tuottamiseen pitää pystyä takaamaan. Sellainen itsearviointi, että kunnat itse arvioisivat omien palvelujensa määrää, toimivuutta ja laatua, ei mielestäni ole mahdollista — tarkoitan siis sitä, että ne ainoastaan itse niitä seuraisivat.

10 **Leea Hiltunen /skl:** Arvoisa puhemies! Haluan vielä todeta peruspalveluista sen, että nimenomaan toivon, että tällainen arviointiyhteistyö, mikä käynnistyy ja varmasti tietyllä tavalla saa sisällön, paremman sisällön kuin sillä on tähän saakka ollut, niin kunnan itsearvioinnilla kuin läänienkin toimittamalla arvioinnilla, selkiyttää todella erityispalvelutarpeita kunnissa. Toivon, että se selkiyttää myös sitä, mitkä ovat kuntien ja mitkä valtion tehtävät, että sieltä tulisi sellaista viestiä, että selkeimmin voidaan resursseja jakaa, mikä mahdollisesti on valtion ja mikä kuntien vastuu. On esimerkiksi sellaisia erityisryhmiä, joiden oikeudet on määriteltävä nykyistä selkeämmin. Vaikka meillä on lainsäädäntöä, vielä selkeämmin on määriteltävä esimerkiksi se, mitä palveluja kuntalaisilla on oikeus saada niin määrällisesti kuin laadullisestikin, koska tällä hetkellä puitelaithan eivät määrittele sitä, miten palveluja on tarjottava eri ryhmille muuta kuin aivan pieniltä osin. Siinä mielessä toivon tämän lain edistävän tätä työtä.

Yleiskeskustelu päättyy.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

4) Hallituksen esitys laeiksi taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain, taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain sekä eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 3/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 1/2000 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotukset yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotusten sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyy.

5) Hallituksen esitys laeiksi Syötteen kansallispuistosta sekä Jonkerinsalon, Siikavaaran, Jaaskamonvaaran, Mustanrinnantunturin ja Pitsloman luonnonsuojelualueista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 196/1999 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 1/2000 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotukset yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

1 **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! Käsittelemme hallituksen esitystä 196, joka tarkoittaa lakia Syötteen kansallispuistosta. Posion, Pudasjärven ja Taivalkosken kunnissa sijaitseville valtion omistamille alueille perustettaisiin luonnonsuojelulain mukainen Syötteen kansallispuisto.

Kansallispuiston perustamisella suojeltaisiin Pohjois-Pohjanmaan merkittävin vaara-, metsä- ja suoluonnon alue. Esityksellä toteutettaisiin valtioneuvoston hyväksymää Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojeluohjelmaa. Valtioneuvosto on ehdottanut perustettavaksi ehdotettuun kansallispuistoon kuuluvia alueita Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoon. Perustettavaksi ehdotetun Syötteen kansallispuiston alueen omistaa valtio ja sen pinta-ala on noin 29 400 hehtaaria.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen perusteluissa on selostettu laajasti luonnonsuojellullisia perusteita, joiden mukaan Syötteen kansallispuisto ehdotetaan perustettavaksi. Kansallispuiston alueeseen kuuluu vaaraluontoa, vanhoja metsiä, laki- ja rinnesoita sekä puro- ja lähdeluontoalueita, toteaa ympäristövaliokunta yksimielisessä mietinnössään. Alueen eläimistö on myös monipuolinen. Kansallispuistolla onkin

suuri merkitys uhanalaisen lajiston säilymisen kannalta. Valiokunta pitää hallituksen esitystä erittäin perusteltuna.

Valtioneuvoston päätöksen mukaan näiden alueiden suojelu, jotka on otettu mukaan Natura 2000 -verkostoon, toteutetaan luonnonsuojelulain nojalla. Syötteen kansallispuiston perustamisessa on siten kysymys myös Natura-suojelun kansallisesta toteuttamisesta.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kansallispuiston perustaminen nähdään alueella myönteisenä myös matkailun kehittämisen kannalta. Valiokunnalle ilmoitettiin varsin monessa asiantuntijapuheenvuorossa kuulemisen yhteydessä, että valmistelu on suoritettu ennen muuta paikallisin voimin, ja valiokunta pitää lähtökohtaisesti tätä hyvänä.

Valiokunta paneutui erityisen tarkoin Syötteen kansallispuistoon kuuluvalla Maaselän alueella oleviin havaintoihin kupari-, nikkeli- ja platinarikkaista sulfidijuovista. Saamamme selvityksen mukaan Geologian tutkimuskeskuksen malminetsinnät ovat Syötteen—Livonjärven alueella tuottaneet tuloksia. Tutkimuskeskus on tehnyt vuosina 1996—1998 alueelle 32 valtausta, joista 9 sijaitsee ehdotetun kansallispuiston rajojen sisällä.

Koillismaan ja Syötteen alueen viimeisimmät malmintutkimustulokset eivät olleet valmistuneet siinä vaiheessa, kun valtioneuvosto päätti ehdotuksestaan Suomen Natura-alueeksi. Malmikriittisiä alueita jäi näin Natura-verkostoon. Syötteen kansallispuistoa koskevan hallituksen esityksen valmistelussa ei enää selvitetty erikseen alueen mahdolliseen kaivostoimintaan liittyviä kysymyksiä. Perusteluna kuulimme ympäristöministeriön näkökulmasta, että Natura-vaiheessa suoritettu kuuleminen olisi tältä osin riittävä.

Ympäristövaliokunta kuitenkin katsoo, että Geologian tutkimuskeskuksen valtausalueella on voitava jatkaa kohteellisia selvityksiä malminetsintään. Myös kaivostoiminnan aloittamisen on oltava mahdollista, sillä kysymys saattaa olla kansantalouden kannalta ympäristövaliokunnan mukaan varsin merkittävästä toiminnasta. Tästä syystä valiokunta on erityisesti pohtinut kansallispuiston perustamisen ja mahdollisen kaivostoiminnan yhteensovittamista.

Syötteen kansallispuiston perustaminen merkitsee, että alueella sovelletaan luonnonsuojelulain Natura 2000 -verkostoa koskevien 10 luvun säännösten lisäksi luonnonsuojelulain kansallispuistoa koskevia 3 luvun säännöksiä. Molempien säännöstöjen nojalla geologinen tutkimus ja malminetsintä ovat suojelualueella sallittuja asianomaisen viranomaisen luvalla.

Valtioneuvosto voi edelleen myöntää Natura-alueella luvan kaivostoimintaan, jos hanke on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä eikä vaihtoehtoista ratkaisua ole. Samalla perusteella valtioneuvosto voi myös lakkauttaa Natura-suojelun kokonaan tai tietyltä osin. Kummassakin tapauksessa alueen luonnonarvojen heikkeneminen on korvattava. Kansallispuistoissa kaivostoiminta on sitä vastoin kiellettu. Kaivoksen avaaminen edellyttääkin lähtökohtaisesti lailla tapahtuvaa suojelun lakkauttamista. Kaivostoiminnan vaikutukset eivät yleensä ole niin vähäisiä, että suojelun lakkauttamisesta voitaisiin säätää asetuksella aluekohtaisena poikkeuksena.

Kun kaivostoiminnan aloittamista koskevat jatkoselvitykset kestävät saadun selvityksen mukaan vielä useita vuosia, ei valiokunnan mielestä ole perusteltua ryhtyä tässä vaiheessa muuttamaan ehdotettuja suojelurajauksia. Tarkoituksenmukaista on, että Syötteen kansallispuisto perustetaan hallituksen esityksen mukaisena. Malminetsinnän ja mahdollisen kaivostoiminnan turvaamiseksi valiokunta ehdottaa kansallispuistolain yhteydessä hyväksyttäväksi lausuman.

Lausumassa edellytetään ensinnäkin, että Syötteen kansallispuistoa koskevan lain nojalla annettavaan asetukseen otetaan aluekohtainen poikkeus, joka oikeuttaa suoraan tekemään geologisia tutkimuksia ja etsimään malmia Geologian tutkimuskeskuksen valtausalueella. Geologian tutkimuskeskuksen valtausalueella tarkoitetaan tässä sekä olemassa olevia että mahdollisesti tehtäviä uusia valtauksia. Siis erikseen ei tarvitse hakea viranomaislupaa.

Jos kaivostoiminnan aloittaminen valtausalueella tulee harkittavaksi, lausumassa edellytetään lisäksi valtioneuvoston ryhtyvän pikaisesti Natura-säännösten mukaisiin toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on ratkaista kaivostoiminnan aloittaminen sekä mahdollinen Natura-verkoston heikentymisen korvaaminen. Samalla valtioneuvoston on valmistauduttava antamaan eduskunnalle esitys Syötteen kansallispuiston rajojen mahdollisesta muuttamisesta. Valiokunta

oli myös tietoinen siitä, mikä on Euroopan unionin komission rooli tässä asiassa.

Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunta pitää paikallisen tason mukana oloa, kuten totesin, luonnonsuojeluhankkeiden valmistelussa kannatettavana. Näin voidaan välttää luonnonsuojelun ja paikallisen toiminnan vastakkainasettelu. Tässäkin, saadun selvityksen mukaan, alueella on suhtauduttu erityisen myönteisesti tähän hankkeeseen nimenomaan taloudellisista ja elinkeinoelämän kehittämisen näkökohdista.

Hallituksen esityksen jatkovalmistelu on tehty ympäristöministeriössä. Valiokunta on pannut merkille, ettei esityksen valmistelussa ole ollut riittävää yhteistyötä kahden ministeriön, ympäristöministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön, välillä. Tärkeää valiokunnan mielestä on, että keskushallinto huolehtii tarpeellisten valtakunnantasoisten tietojen antamisesta paikalliseen valmisteluun osallistuville.

Arvoisa puhemies! Valiokunta sai myös selvitystä siitä, mitä erityisen tärkeitä alueita on Syötteen kansallispuiston läheisyydessä. Saadun selvityksen mukaan luontotyypiltään vastaavia alueita kuin Syötteen kansallispuiston sisällä löytyy useilta kohdin kansallispuiston välittömästä läheisyydestä. Selvityksen mukaan näitä ovat Raatvaara—Jukuanvaara-alue, Toraslehto ja Ruuhensuon yhteismetsäalue.

Lopuksi, arvoisa puhemies, valiokunnan lausumaehdotus, haluan sen vielä tässä todeta, on seuraava: "Eduskunta edellyttää, että Syötteen kansallispuistoa koskevan lain nojalla annettavaan asetukseen otetaan aluekohtainen poikkeus, jonka mukaan Geologian tutkimuskeskuksen valtausalueilla voidaan rauhoitussäännösten estämättä tehdä geologista tutkimusta ja etsiä malmeja. Jos kaivostoiminnan aloittaminen tulee valtausalueilla harkittavaksi, eduskunta lisäksi edellyttää, että valtioneuvosto pikaisesti ryhtyy luonnonsuojelulain 10 luvun Natura 2000 -verkostoa koskevien säännösten mukaisiin toimenpiteisiin tarkoituksena ratkaista kaivostoiminnan mahdollinen aloittaminen sekä tarvittaessa kaivostoiminnan aloittamisesta Natura 2000 -verkostolle aiheutuvan heikentymisen korvaaminen ja että valtioneuvosto samalla ryhtyy toimenpiteisiin Syötteen kansallispuistoa koskevan lainsäädännön mahdolliseksi muuttamiseksi kansallispuiston rajojen osalta."

Lopuksi haluan todeta, että ympäristövaliokunta varsin yksimielisessä käsittelyssä tämän ajoittain hiukan hankalaksi osoittautuneen lakiehdotuksen siis hyväksyi hallituksen esityksen mukaisella tavalla ja katsoi erittäin tärkeäksi säilyttää nämä esitetyt kansallispuistorajat. Yhtä tärkeänä valiokunta, jälleen yksimielisesti, piti lausumaehdotuksen laatimista, jotta siinä tapauksessa, että tulevaisuudessa geologiset tutkimukset osoittavat malmilöydökset niin rikkaiksi ja tärkeiksi, että kaivostoiminta on kansallisen edun näkökulmasta avattava, ja jos Natura-alueista pystytään luonnonsuojelulain säädösten mukaisella tavalla luopumaan, myöskin kansallispuistoalueella voidaan aloittaa kaivostoiminta, mikä tietysti merkitsee sitä, että tähän taloon tuodaan hallituksen esitys Syötteen kansallispuiston rajojen muuttamisesta vaadituilta osin.

Ed. Isohookana-Asunmaa merkitään läsnä olevaksi.

---

[2] **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Valiokunnan arvoisa puheenjohtaja niin perusteellisesti kuvasi itse substanssin, että en aio siihen puuttua ollenkaan. Ajattelin kiinnittää huomiota vain eräisiin yleisiin näkökohtiin, joita on tullut tässä yhteydessä mieleeni.

Ensimmäinen näkökohta on se, että kun olen ymmärtänyt, että nykyisen lainsäädännön mukaan kansallispuiston alueella ei voi harjoittaa kaivostoimintaa, niin ymmärrän, mitä siinä on ajateltu, mutta pidän sitä liian ehdottomana. Yritän nyt kuvata, millä tavalla pidän sitä liian ehdottomana. Se lähtee siitä, että jos kallioperän sisältä otetaan arvokkaita malmeja, siis sellaisia, jotka, niin kuin tässä tapauksessa, ovat kansallisesti merkittäviä, niin kuin mietinnössä todetaan, ja ne otetaan sillä tavalla sieltä pois, että itse kallioperä, sen pinta ja sillä olevat irtonaiset maalajit ja taas niiden päällä oleva kasvillisuus säilyvät koskemattomina, niin kyllä sellaisen pitäisi voida olla mahdollista. Minä tarkoitan tällä sitä, että tämän pykälän ääridogmaattisella tulkinnalla saatetaan aiheuttaa se, että kallioperän päällä on juuri sellainen biotooppi, jota kaivostoiminnan takia ei olisi välttämättä tuhottava mutta joka halutaan tuhota, kun voitaisiin saada kaksi kärpästä yhdellä iskulla niin, että malmi otetaan tunnelin kautta esiin, poistetaan sieltä, ja

sen jälkeen se pinta säilyy ihan muuttamattomana — jos pystytte seuraamaan mitä tarkoitan.

Minä ymmärrän sen ajattelun, mikä tässä taustalla on, mutta pidän sitä eräällä tavalla liian jyrkkänä arviointina sen takia, että luontotyypit, joita näillä kansallispuistoilla ja luonnonpuistoilla ja Natura-alueilla pyritään suojelemaan, ovat kuitenkin äärimmäisen niukka luonnonvara suojeltavaksi. Sen takia mielestäni tämän erityisen käsittelyprosessin, minkä olette ympäristövaliokunnassa käyneet läpi ja minkä olemme nyt saaneet mietinnöstä lukea, pitäisi antaa aihetta asian arviointiin uudella tavalla. Pitäisi myös saattaa geologien, erityisesti kuuluisien virkageologien, tietoon, että ei pidä lähteä myöskään kaivostoiminnan puolelta siihen kaikkein krouveimpaan ajatteluun aina kaikessa. Esimerkiksi meillä Oulun läänin eteläosassa Pyhäjärvellä on kaivos, jossa liikutaan jo aivan uusissa ennätyssyvyyksissä. Sinne vain mennään ja sieltä otetaan ja viedään rikasteet pois. Eli täytyy miettiä tekniikoita aivan uudella tavalla, ja se mielestäni oli yksi opetus tässä.

Toinen on se, että tässä erityisessä tapauksessa on hyvä, että nyt olemassa olevan kansallispuistorajauksen ulkopuolella on näitä luontotyyppejä vielä olemassa, jotka olisi voitu ottaa tähän mukaan. Eli silloin voidaan lähteä siitä Natura-menettelyssä, että jos tulee kaivostoiminta ja jos se nykyisen lain mukaan johtaa siihen ratkaisuun, jonka mietintökin mahdollistaa, että poistetaan osia kansallispuistoalueesta, niin siihen voidaan saada korvaavat luontotyypit lähialueilta mukaan. Toisin sanoen tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että se asettaa Metsähallitukselle nyt erityisen velvoitteen käsitellä näitä rinnakkaisalueita, sanoisinko, säällisesti niin, että tämä kompensaatiomahdollisuus on potentiaalisesti tosiasiallisesti olemassa.

Arvoisa puhemies! Kolmas asia, johon haluan kiinnittää huomiota, on se, että minusta on erinomaisen upea asia, että kunnat eivät ole kantaansa tässä asiassa muuttaneet tämän prosessin aikana, vaan ovat käyneet lobbaamassa täällä, että nyt kansallispuistohanke on vietävä päätökseen, kun se on tähän pisteeseen saatettu. Jos ajatellaan tilannetta, mikä oli kymmenen vuotta sitten, tämä olisi aivan tykkänään toisella viisiin tämä asia. Täällähän olisi kyllä ollut aivan hektinen tunnelma kuntien puolelta, mutta nyt ovat arvomaailmat ja asenteet muuttuneet ja on ruvettu ymmärtämään oikealla tavalla lainsäädännön suomia mahdollisuuksia ja monipuolisesti tulevaisuutta. Sen, minkä ensimmäisessä kohdassa sanoin, toivoisin tulevan ainakin tutkittavaksi ympäristövaliokunnassa jossakin sopivassa yhteydessä niin, että tulevaisuudessa voitaisiin nähdä näitä asioita ehkä vielä monipuolisemmin ja kokonaisuutta miettien.

[3] **Niilo Keränen /kesk:** Arvoisa puhemies! Tämän asian lähetekeskustelussa käytin jo puheenvuoron, jossa toivoin tämän kansallispuistohankkeen nopeaa käsittelyä. Itse kuulun nimenomaan näihin ed. Pulliaisen mainitsemiin paikallisiin asukkaisiin. Minun jokakesäisiä marjamaitani ja kalavesiäni on suunnitellulla kansallispuistoalueella. Tämä puistohanke on valmisteltu hyvin nimenomaan paikallisten asukkaiden ja toimijoiden kanssa, ja kansallispuistosta odotetaan alueella muun muassa lisää sysäystä matkailun kehittämiseen.

Ympäristövaliokunta onkin tehnyt mietinnön ripeästi, ja valiokunnan puheenjohtaja Tiusanen esitteli mietinnön ihan ansiokkaasti. Jonkinlaiseksi ongelmaksi uhkasi muodostua se, että ympäristöministeriön ja KTM:n välillä tieto ei ollut kulkenut ja kansallispuiston ja samalla Natura-alueen sisälle on jäämässä lupaavia malmiesiintymiä. Kaivostoiminta ei todellakaan ole Natura-alueella tai kansallispuistossa mahdollista ilman erillisiä päätöksiä ja lainmuutoksia. Kauppa- ja teollisuusministeriön toive oli, että kansallispuiston rajoja tarkistettaisiin, mutta jos tähän olisi menty, niin Natura-muutoksineen se olisi lykännyt kansallispuiston perustamista varmaan epämääräiseksi ajaksi.

Valiokunta onkin tässä asiassa löytänyt minusta ihan hyvän keskitien. Se ehdottaa lausumaa, josta puheenjohtaja Tiusanen äsken kertoi ja joka muun muassa velvoittaa valtioneuvoston ryhtymään toimenpiteisiin, jos kaivostoiminta tulee ajankohtaiseksi. Kauppa- ja teollisuusministeri Mönkäreen mielestä tämä on ministeriön kannalta riittävä. Toivon, että eduskunta hyväksyy myös lausuman.

[4] **Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk:** Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen kuvasi mielestäni aivan oikein kaivostoimintaproblematiikkaa. Asiasta käytiin jonkinlainen keskustelu, kun luonnonsuojelulakia muutama vuosi sitten käsiteltiin. Muistan, että silloin oli joitakin mielipiteitä siitä, että luonnonsuojelulain kyseiset pykälät

olisi muovattu vähän eri suuntaan, mutta hallituksen esitys meni silloin sellaisenaan läpi.

Siitä, mitä ed. Pulliainen totesi ilmapiiristä, olen samaa mieltä. Mutta vähän enemmän kuin kymmenen vuotta sitten täällä elettiin aika hektisiä hetkiä, kun käsiteltiin koskiensuojelulakia, joka liittyi tuohon samaiseen alueeseen. Kun laki sai sen muodon minkä sai, niin minusta on ollut ihan välttämätöntä, että Koillismaalla on sitten ruvettu pohtimaan muita elinkeinotoiminnan harjoittamisen mahdollisuuksia. Kun olen saanut itse seurata Syötteen alueen kehitystä jo vuosia, minulla on sellainen näkemys, että se on hiljallensa muotoutunut nyt siihen suuntaan mihin on. Luontoa käytetään nyt toisella tavalla elinkeinotoiminnan harjoittamiseen. Tämän alueen ainutlaatuinen luonto tarjoaakin matkailun kehittämiselle erinomaisia mahdollisuuksia. Koillismaa on kokonaisuudessaan aluetta, jossa luonnolla on aina ollut, niin kauan kuin ihmiset ovat siellä asuneet, keskeinen merkityksensä alueen työllisyydelle, ja niin pitää olla. Siellä ei kovin paljon mahdollisuuksia ole, ja luonto nyt kuitenkin eri aikoina eri tavalla työpaikkoja väestölle antaa.

Kansallispuiston perustaminen on edennyt monien vaiheiden kautta, ja matkan varrella onneksi se on saanut alueen väestön laajan tuen, niin kuin täällä on jo todettu. Syöte-työryhmän esityksessä aikanaan tuli mielestäni hyvin esille, että alue nähdään sekä luonnonsuojelullisesti että matkailullisesti merkittävänä myös niin, että perinteinen elinkeinon harjoittaminen, siis poronhoito, on ja sen tulee olla siellä mahdollista.

Turhaan ei tämän lain yhteydessä asiantuntijakuulemisessa tuotu esiin sitä, että laki on hyvin valmisteltu ja eri osapuolien intressit on otettu huomioon lakia kirjoitettaessa. Myöskin lakiehdotuksessa olevat kansallispuiston rajaukset on tarkoin määritelty ja huolella harkittu juuri sellaisiksi, mitä ne esityksessä ovat. Mutta täytyy todeta, että monien intressien yhteensovittaminen ei ole ollut helppoa. Onnistumisesta kertoo paitsi tämä yksimielisyys myös se, että linja on ilmeisesti oikea, onhan esimerkiksi EU:n Life-Nature-projektirahaa noin 9 miljoonaa sinne saatu ja sitäkin kautta tunnustusta suunnitelmille annettu. Tämä työ antaa puolestaan erinomaisen pohjan kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmalle sekä uuden kansallispuiston maankäyttömuotojen tasapainoiselle kehittämiselle.

Jonkinlainen yllätys varmasti meille kaikille oli se, että Geologian tutkimuskeskus yhtäkkiä esitteli erilaisia malminetsinnän tuloksia, kuin tähän saakka oli tuotu esille, ja niiden perusteella se sitten toi ehdotuksen tehtyjen valtausalueiden rajaamisesta kansallispuistosta pois. Jossain vaiheessa tilanne näytti aika vaikealta ennen kaikkea sen takia, että kaksi ministeriä olivat täysin vastakkaista mieltä.

Toki on ollut tiedossa, että alue on malmirikasta ja malminetsintään on tähän mennessä uhrattu kymmeniä miljoonia markkoja yhteiskunnan varoja, joten senkin takia valiokunnan oli välttämätöntä perehtyä syvällisesti tähän problematiikkaan. Kun näyttää siltä, että alueella on monenlaisia malmeja, nikkeliä, kuparia, platinaa, palladiumia ja mitä kaikkea lieneekään, näistä voi syntyä lopputuloksena se, että kannattavalle kaivostoiminnalle on edellytyksiä. Eräiden arvioiden mukaan tuotannon liikevaihto olisi 10 miljardia, mikä on erittäin merkittävä summa tuota aluetta ajatellen, ja jos alueella on vielä useita mahdollisia kaivostoiminnan kohteita, sen merkitys vain nousee.

On aivan paikallaan, että tutkimustoimintaa voidaan jatkaa. Sitä pitää saada jatkaa jo sen takia, että sieltä saattaisi optimaalisia kaivospaikkoja löytää. Uuden ja jatkuvan tutkimustoiminnan kautta varmistutaan myös siitä, mikä tämän kansantaloudellinen arvo on. Tutkittava vyöhykehän on varsin iso, 170 kilometriä, ja projekti tulee olemaan hyvinkin mittava. On luonnollista, että siihen on ulkomaista kiinnostusta. Investointiapua sieltä ennen kaikkea tarvitaan.

Niin luonnonsuojelulaki kuin Natura 2000 -ohjelmakin on laadittu niin, että kaivostoiminnan aloittaminen kyseisten lakien piirissä on mahdollista. Mutta minulla on kyllä sellainen käsitys, että muuttamisprosessi, jos sellaiseen tässä aikanaan päädytään, tulee olemaan erittäin vaikea. Siltä puolelta on ymmärrettävää se, että kauppa- ja teollisuusministeriö ehätti ehdottamaan tiettyjen alueiden pois ottamista lakiesityksestä jo ennen, kuin eduskunta kansallispuistoa on perustanut.

Valiokunta joutui siis yllättäen kiperien ongelmien ratkaisijaksi. On aivan perusteltua olettaa, että malminetsintä loppuisi, jos ei olisi mitään kannanottoja, miten tästä eteenpäin tullaan menettelemään. Ratkaisuesitys on valiokunnan mietinnössä. Mielestäni se on ja sen pitää olla selkeä signaali. Jos kaivostoiminnan edellytykset täyt-

tyvät, on valtioneuvoston pikaisesti ryhdyttävä luonnonsuojelulain 10 luvun Natura-verkostoa koskevien säännösten mukaisiin toimenpiteisiin tarkoituksena ratkaista kaivostoiminnan aloittaminen sekä tarvittaessa kaivostoiminnan aloittamisesta Natura 2000 -verkostolle aiheutuvan heikentymisen korvaaminen, johon on mahdollisuudet sen takia, että luonnonsuojelun puoleltahan on ehdotettu useiden alueiden ottamista lakiin jo nyt. Samalla valtioneuvoston on ryhdyttävä toimenpiteisiin Syötteen kansallispuistoa koskevan lainsäädännön mahdolliseksi muuttamiseksi kansallispuiston rajojen osalta.

Arvoisa puhemies! Haluan korostaa, että keskusta tukee voimakkaasti kansallispuiston perustamista, mutta malminetsinnän tulokset saattavat olla niin merkittävät alueen elinkeinoelämän tulevalle kehitykselle, että kaivostoiminnalla tulisi olemaan huomattava yhteiskunnallinen merkitys, joka, jos näin tapahtuu, on sovitettava yhteen luonnonsuojeluarvojen kanssa. Näkemykseni on, että nykyisen lainsäädännön mukaan tämä on täysin mahdollista. Me olemme valmiit hyväksymään hallituksen esityksen sellaisenaan juuri sillä ehdolla, että siihen liitetään valiokunnan ehdottamat lausumat. Haluan edelleen korostaa, että kyseisten lausumien tulee olla ehdottomasti eduskuntaa ja myöskin tulevia hallituksia sitovia.

Lopuksi, arvoisa puhemies, totean, että tämän lain hyväksymisen jälkeen maassamme on toki vielä olemassa uusien kansallispuistojen perustamistarpeita, mutta ne ovat ensi sijassa eteläisessä Suomessa, jonne toivoisin painopisteen vähitellen ja vihdoin siirtyvän. Seuraavana voisi olla vaikkapa Repoveden kansallispuiston perustaminen. Toivottavaa olisi, että hallituksella riittäisi rahaa myös vanhojen metsien suojeluohjelman yhteydessä luvattuihin täysimääräisiin kompensaatioihin suojeluohjelmaa toteutettaessa. Tätä ei pitäisi myöskään unohtaa.

[5] **Tarja Kautto /sd:** Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva lakiesitys Syötteen kansallispuistosta on ollut oppimisprosessi monessakin mielessä. Toivottavasti mukana olleet tahot ovat tästä myös oppineet, ettei jatkossa enää jouduttaisi samanlaisiin ongelmiin kuin tämän asian yhteydessä. Sinänsä on ollut ilo huomata, että suhtautuminen luonnonsuojeluun on hiljakseen muuttunut. Syötteen kansallispuisto on tästä hyvä esimerkki. Kansallispuistohankkeella on paikallisten asukkaiden tuki. Osaltaan tämä johtuu tietysti siitä, että luontomatkailun suosio on kasvanut ja sen mahdollisuudet työllistää paikallisia ihmisiä on vihdoin ymmärretty. On opittu, että monipuolinen ja puhdas luonto ovat merkittäviä matkailuvaltteja ja antavat uudenlaisia mahdollisuuksia.

Tässä yhteydessä on syytä muistuttaa, että matkailun ja suojelun yhdistäminen on toki mahdollista ja kannatettavaa mutta siihen sisältyy myös riskejä. Matkailuyrittäjien ja kuntien pitää huolehtia osaltaan myös alueen suojeluarvoista. Kun ollaan valmiita hyödyntämään luontoa, tulee silloin myös kantaa vastuuta sen hoidosta. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että opastettujen reittien tulee olla kulutusta kestäviä ja tuli- ja yöpymispaikkoja tulee olla riittävästi. Myös valvontaan ja alueen huoltoon tulee panostaa. Näihin asioihin paneudutaan varmasti kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmissa.

Hallituksen esityksen mukaiseen kansallispuistoon jää nyt sisälle noin 670 hehtaaria yksityisessä omistuksessa olevia maita, jotka on tarkoitus hankkia valtiolle ostamalla tai maanvaihdoin. Uuden kansallispuiston maanhankinnat, hoito ja kunnossapito lisäävät edelleen valtion luonnonsuojelualueiden rahoitustarpeita. Tämä olisi syytä huomioida seuraavaa talousarviota tehtäessä. Ympäristövaliokuntahan kiinnitti tähän kehitykseen huomiota jo edellisessä budjettilausunnossaan jälleen kerran.

Kansallispuiston suunnittelun loppuvaiheessa saimme kaikki huomata, etteivät luonnonsuojelualueiden perustamiseen liittyvät kysymykset ole selkeitä ja ymmärrettäviä. Meillä on erilaisten suojeluohjelmien perusteella suojeltuja alueita, kansallispuistoja ja Natura-alueita. Saimme kuulla, ettei edes virkamiehille ole täysin selvää, millaiset oikeusvaikutukset kullakin suojelupäätöksellä on. Miten voimme odottaa, että nämä asiat olisivat selkeitä kansalaisille?

Luonnonsuojeluun liittyy edelleen pelkoja, vaikka suhtautuminen onkin myönteisempää kuin aiemmin, kuten totesin. Epäilyjä ja turhia pelkoja vahvistavat juuri tällaiset epäselvyydet. Itse olen sitä mieltä, että meidän tulisi pyrkiä lainsäädäntötyössä selkeisiin ja ymmärrettäviin ratkaisuihin, määritelmiin ja ilmaisuihin. Ympäristöministeriön olisikin syytä tehostaa edelleen omaa tiedotustoimintaansa, jotta suojeluohjelmien toteutuksen vaikutukset olisivat selvempiä paikallisillekin asukkaille.

Syötteen kansallispuiston alueella olevat malmivarat ovat herättäneet toiveita alueen kunnissa, joissa on kärsitty työttömyydestä. Tämä olisi pitänyt huomioida paremmin lakiesityksen valmistelussa. On todella hämmästyttävää, että kansallispuistoasian edetessä ja malminetsinnän ollessa samaan aikaan täydessä käynnissä ympäristöministeriössä ei kenellekään tullut mieleen tilanteen yhteistarkastelun tarpeellisuus. Yhteistyö ja tiedonvälitys ovat hyvän valmistelu- ja päätöksentekokulttuurin kulmakiviä. Valitettavasti juuri näissä kohdin lakiesityksen valmistelu ontui. Ministeriöiden välisen yhteistyön tulee olla parempaa kuin se on ollut. On hyvä, että kauppa- ja teollisuusministeri Mönkäre ja ympäristöministeri Hassi pääsivät nopeasti yhteisymmärrykseen malminetsinnästä, kun he joutuivat asiaa ratkomaan. Mutta tältä kiistalta olisi vältytty, mikäli virkamiehet olisivat olleet yhteistyökykyisempiä. Onneksi yhteistyötaitoja voi oppia, ja toivottavasti niitä myös halutaan oppia.

Arvoisa puhemies! Haluan lopuksi kommentoida ed. Pulliaisen puheenvuoroa, joka oli minulle iloinen yllätys. Olen itsekin ihmetellyt sitä, minkä takia erittäin puritaanisesti joillakin tahoilla esimerkiksi tämän kysymyksen selvittelyssä otettiin kantaa. Ei nähty sitä, että luonto on myös säilytettävissä, vaikka sitä jossain määrin tultaisiinkin käyttämään. Uskon, että juuri ed. Pulliaisen esittämien tekniikoiden mahdollistaminen ja huomioon ottaminen antaisi tulevaisuudessa ratkaisuja, joiden avulla oltaisiin paremmin löytämässä yksimielisyyttä esimerkiksi yritystoiminnan ja alueen asukkaiden ja toisaalta sitten luonnonsuojeluun liittyvien aspektien kanssa. Minusta oli erittäin hyvä, että hän oli hyvin oivaltanut sen, minkä takia valiokunta selkeytti tätä kysymystä ja halusi, että tulevaisuudessa voidaan mahdollisesti lisätä myöskin ulkopuolisia alueita tähän yhteyteen.

Valiokunnassa oli keskustelua myös siitä, tulisiko jo tässä vaiheessa liittää tiettyjä alueita siihen. En itse kuitenkaan pitänyt sitä tarpeellisena tai oikeastaan hyödyllisenä tässä vaiheessa siksi, että mielestäni tuli selkeästi esille se, että näiden alueiden osalta, joista on ollut keskustelua, ei ole tässä vaiheessa riittävästi selvityksiä erilaisten biotyyppien osalta eikä myöskään sen osalta, löytyykö niiltä mahdollisesti malmiesiintymiä. Koen, että jos nämä alueet tässä vaiheessa olisi kirjattu tähän mukaan, itse asiassa silloin hyvälle tarkoitukselle olisi saatettu rakentaa turhia esteitä. Kun asia tällä tavalla on ollut, niin kuin kaikki tietävät, valmisteluissa mukana, edellä mainittuja seikkoja voidaan jatkossa rauhassa selvittää ja ottaa tarvittaessa sitten alueen laajentamisen ja kehittämisen yhteydessä huomioon.

[6] **Rauha-Maria Mertjärvi /vihr:** Arvoisa puhemies! Tässä ovat nyt edellä puhuneet tuoneet erinomaisen hyvin esille itse asian ja sitten myös ne hämmästykset ja hämmennykset ja sekasotkut, joita tämän asian käsittelyssä oli. Ed. Kautolta meni oikein hyviä terveisiä, joita itsekin ajattelin sanoa, kuinka tärkeää on tiedon kulku ministeriöitten ja valmistelevien virkamiesten välillä. Jos ei tieto kulje siellä, niin kuinka voi olettaa, että se kulkee muuallakaan.

Otan vain pari asiaa enkä toista sitä, mitä täällä on puhuttu itse asian käsittelystä. Ensin kaivostoiminnasta. Aivan saman lailla kuin ed. Kautto kiinnitin iloisena huomiota ed. Pulliaisen esille tuomaan näkemykseen siitä, millä lailla kaivostoimintaa voidaan suorittaa.

Itselleni kaivostoiminnan aloittaminen oli vähän kyseenalainen juttu, mutta sitten luin, että sieltä löytyisi platinametalleja, joista yhtenä on palladium. Palladium on niitä platinametalleja, joita moderni kemia käyttää hyväkseen. Esimerkiksi suurin osa palladiumin tuotannosta käytetään autojen katalysaattoreiden valmistamiseen, joten luonnonsuojelun takia näitä platinametalleja tarvitaan yhä enemmän. Näin ollen tuli hyvä omatunto, että se kaivostoimintakin voi siellä tavallaan auttaa tällaista kestävän kehityksen eteenpäinviemistä.

Ed. Kautto otti lopussa esille asian, jossa valiokunnassa olin selkeästi eri mieltä. Kyseessä ovat juuri ne alueet, jotka jätettiin tällä kertaa Syötteen kansallispuistoon liittämättä. Alueiden sijainti on sellainen, että malmin esiintyminen niillä alueilla ei ole mahdollista. Jos karttaa ja esitettyjä asioita mietitään, ainakaan ne alueet eivät ole suurimman oletetun malmialueen kohdalla, ja selvityksiä alueiden luonnonarvoista ja muitakin perusteita oli minusta riittävästi, että alueet olisi voitu liittää nyt Syötteen kansallispuistoon.

Nämä alueethan ovat valtion omistamat Raatevaara, Jukuanvaara ja Peuraojan länsipuoliset alueet ja Ruuhensuun yhteismetsät. Selvitykset kertovat, että juuri Raatevaara—Jukuanvaara on pääosin puutuotantoon erittäin huonosti sopivaa. Alueelta löytyy luonnontilaista yli 200-vuotiasta

kuusikkoa, ikivanhoja järeitä maapuita, jättiläishaapoja ja pohjoiseurooppalaisesti ainutlaatuinen väinönputkiesiintymä esimerkiksi. Jukuanvaarasta on sanottava, että sen etelärinne on jo ehdotetun kansallispuiston sisällä, joten vaaran muiden rinteiden pois jättäminen ei ole ainakaan ekologisessa mielessä minusta kovin mielekästä. Raatevaara on puolestaan metsiensä puolesta koko Syötteen alueen lajistoltaan arvokkainta aluetta.

Peuraojan länsipuolinen alue on tärkeä matkailun näkökulmasta. Alueen halki kulkee muun muassa UKK-reitti ja useita muita opastettuja polkuja. Metsään on nyt ilmestynyt tuoreita pieniä hakkuuaukkoja. Arvokkaimmat alueet ovat ainakin vielä koskemattomia, mutta vaarana on se, että lisähakkuiden myötä koko alue muuttuu hakkuiden pirstaloimaksi, jos sitä ei saada liitetyksi tähän kansallispuistohankkeeseen.

Tarjolla on tällä hetkellä laaja, yhtenäinen ja luonnontilainen pienvesistökokonaisuus, jota vastaavaa ei löydy nyt esitetyn kansallispuistorajauksen sisältä muualta. Alueen yli 200-vuotiaat kuusikot, koivumetsät, lettosuot, lähteet, purotaimenpurot ja luonnontilaiset aapasuot ovat Syötteen seudun arvokkaimpia.

Mielestäni myös Ruuhensuon yhteismetsän oma-aloitteisesti tarjoamat kaksi maapalstaa olisi hankittava valtiolle ja liitettävä Syötteen kansallispuistoon. Tarjottu noin 500 hehtaarin alue koostuu enimmäkseen puutuotantoon huonosti soveltuvista vaarojen lakimetsistä ja jyrkistä rinteistä. Alueiden luontoarvot ovat kuitenkin huippuluokkaa. Metsät ovat reheviä ja hyvin luonnontilaisia, ja lajistoon kuuluu lukuisia uhanalaisia lajeja ja harvinaisuuksia. Näillä itäisten taigametsien eksoottisilla alueilla on liito-oravia ja sinipyrstöjä. Näitä lajeja esiintyy EU:n alueella ainoastaan Suomessa.

Arvoisa puhemies! Esittämäni näkemykset perustuvat Syötteen alueella tehtyihin luontoarvokartoituksiin. Ajatukseni näistä aluelisäyksistä eivät ole aivan uusia, sillä kansallispuistokomitea esitti näitä alueita kansallispuistoon jo vuonna 1976. Kuten täällä tuli esille, luonnonsuojelujärjestöt ovat olleet sitä mieltä, että näiden olisi pitänyt jo nyt kuulua tähän alueeseen.

Lain nopean ja hyvän eteenpäinmenemisen kannalta en mitään muutosesitystä tee, vaan toivon, että nämä alueet jatkossa tulevat liitettäviksi Syötteen kansallispuistoon. Siinäkin tapauksessa, ettei kompensaatiota tarvita, ainakin viimeistään, jos malminetsinnän vuoksi kompensaatiota tarvitaan, nämä alueet olisi liitettävä tähän puistoon.

[7] **Jari Leppä /kesk:** Herra puhemies! Syötteen kansallispuistohankkeen valmistelun yhteydessä kiinnitän kahteen asiaan huomiota. Ensinnäkin ihmettelen suuresti sitä huonoa tiedonkulkua, mikä eri ministeriöiden välillä, tässä tapauksessa kauppa- ja teollisuusministeriön ja ympäristöministeriön välillä, on ollut. Se on aiheuttanut tämän lain valiokuntavalmistelussa päänvaivaa, mutta se onnistuttiin kuitenkin erinomaisella tavalla siellä viemään päätökseen ja myös yksimielisesti. Siitä haluan antaa erityisen kiitoksen tässä vaiheessa valiokuntamme puheenjohtajalle ed. Tiusaselle, joka erittäin jämäkästi halusi sitä, että ministereiden ja ministeriöiden on löydettävä asiassa yhteisymmärrys ja nimenomaan yhteisymmärrys siitä, millä tavalla käsitellään tähän kansallispuistoalueeseen kuuluvien malmikriittisten alueiden tulevaisuutta.

Niin kuin lausumaehdotuksessa on, malmia täytyy voida kansallispuisto-olosuhteissa myös Syötteen alueella niin etsiä ja tutkia kuin myös antaa mahdollisuus siihen, että kaivostoiminta voidaan siellä aloittaa. Tämä on hyvä asia.

Mitä ed. Pulliainen toi esille, on mielestäni erittäin hieno asia. Jos voidaan toimia niin, että kokonaan maan alla kaivostoimintaa eteenpäin viedään, jos ja kun tekniikka antaa myöten, silloin me voimme entistä paremmin suojella sitä luontoa, joka tuon kaivostoiminnan yläpuolella on, ja tämähän on ehdottomasti etu tuolle alueelle kaiken kaikkiaan vielä siinä mielessä voimakkaammin, koska siellä halutaan ja on pystytty yhteensovittamaan niin luonnonsuojelu, retkeily, matkailu kuin luontaiselinkeinotkin. Silloin pystytään nuo asiat myös tulevaisuutta varten säästämään, ja tätä vaihtoehtoa kannattaa ilman muuta tutkia yhä enemmän.

Herra puhemies! Vielä sen verran tuohon tiedonkulkuun, että tämän hankkeen valmistelussa ovat mielestäni hyvin olleet mukana alueen asukkaat, elinkeinonharjoittajat, kunnat, kaikki ne intressitahot, joita tämä koskee. Samaa toivon ja haluan ja edellytän myös, kun suunnitellaan tulevia kansallispuistohankkeita ja jo täällä ainakin kertaalleen mainittua Repoveden aluetta. Sen valmistelun yhteydessä täytyy myös kuulla ja ymmärtää niitä intressejä, joita tuolla alueella asuvilla henkilöillä on.

Tiedotuksen avoimuus on tässä kaiken a ja o, ja sitä on ainakin ympäristöministeriön suunnassa syytä opiskella vielä lisää. Se ei näissä viimeisimmissä hankkeissa, ja viittaan tässä Naturavalmisteluun, ollut kaikkein parasta mahdollista ja omalta osaltaan oli vaikuttamassa siihen, että myös vastustus oli niin kovaa kuin se oli. Avoimuudella ja tiedotuksen määrällä pystytään näihin asioihin hyvin paljon vaikuttamaan.

Mutta muutoin olen tämän asian takana ja ehdottomasti sitä mieltä, että valiokunnan lausumaehdotus malmikriittisten alueiden käytöstä tulee hyväksyä.

[8] **Esko Kurvinen /kok:** Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelyssä oleva hallituksen lakiesitys n:o 196/1999 ehdottaa säädettäväksi Syötteen kansallispuistosta. Tämän kansallispuiston perustamisella suojeltaisiin Pohjois-Pohjanmaan merkittävin vaara-, metsä- ja suoluontoalue. Ilahduttavaa tässä hankkeessa on ollut se, että lainsäädännön perusvalmistelu on tehty paikallisella tasolla hyvässä yhteistyössä työryhmässä, jossa eri tahojen edustus on ollut mukana.

Syötteen kansallispuiston perustamiselle ollaankin paikallisella tasolla todella myönteisiä. Paikallisesti on koettu uudistunut lähestymistapa luonnonsuojeluun hyvin elämänläheiseksi, niin arvokkaan luonnon säästämistä kuin luontomatkailua ja sen myötä myös paikallista työllisyyttä edistäväksi. Syötteen matkailuyrittäjät muun muassa korostavat puiston suurta merkitystä ympärivuotisen työllisyyden kannalta. Alueen erämaaluonnon vetovoima on kesä- ja syyskauden matkailun kehittymiselle keskeinen edellytys.

Valiokunnan käsittelyn aikana ilmeni, että suunnitellun kansallispuiston sisällä on malmikriittisiä alueita. Tämän vuoksi ympäristövaliokunta katsookin ihan oikein, että Geologisen tutkimuskeskuksen valtausalueella on voitava jatkaa selvityksiä ja malminetsintää. Kaivostoiminnan aloittamiseen on oltava myös mahdollisuus. Kansantalouden kannalta saattaa olla kyse varsin merkittävästäkin kaivostoiminnasta. Ed. Pulliaisen pohdiskelu uusista teknisistä menetelmistä kaivostoiminnassa maan alla vaakatasossa on varmasti ratkaistavissa olevia asioita, jos kaivostoiminta tulee ajankohtaiseksi.

Arvoisa puhemies! Kokonaisuutena Syötteen kansallispuiston perusvalmistelu paikallistasolähtöisenä kelpaa malliesimerkiksi myös muille vastaaville hankkeille, kunhan laajemmat kansalliset näkökohdat huomioidaan yhteistyössä eri ministeriöitten ja keskusvirastojen kanssa ennen lakiesityksen antamista.

[9] **Margareta Pietikäinen /r:** Herr talman! Syöte nationalpark är mycket betydelsefull när det gäller natursevärdheter och man kan säga, att det känns mycket bra att vi har kommit så här långt. Det är ett väldigt stort område, nästan 30 000 hektar. När vi förde remissdebatt om det här lagförslaget så kan man säga att det var egentligen mestadels lovord som gavs över denna proposition.

Överraskningen kom senare i utskottet när det visade sig att det i lagberedningen hade slarvats — om man kan använda det uttrycket —oerhört i och med att ministerierna inte hade kunnat samarbeta och att missförstånd rådde och direkta luckor i informationen. Jag upplever att utskottet här har kunnat göra ett mycket värdefullt arbete, för i ett skede tyckte vi i utskottet att det var omöjligt att gå vidare med en lag som uppvisade så stora brister i beredningen. Men utskottet ville gå vidare och jag tycker att det kom fram till ett mycket lyckat slutresultat.

Man kan faktiskt säga att det rådde väldigt stor enighet i utskottet. Riksdagsledamot Mertjärvi lyfte här i sitt anförande fram den diskussion som fördes om att man eventuellt hade kunnat utöka området. Som jag redan nämnde, så talar vi om ett område på 29 400 hektar. Ett par sakkunniginstanser kom med förslag om att man kunde utöka det här området. Detta tycker jag faktiskt att vi behandlade i utskottet på ett förnuftigt sätt i och med att vi i vårt betänkande konstaterar att vid behov är det viktigt att få fram markområden som kan ersätta Naturaområdena. Vi konstaterar i betänkandet att enligt uppgifter till utskottet finns det områden med likvärdiga naturtyper i närheten av Syöte nationalpark. När vi hörde sakkunniga om en eventuell utvidgning av området så fanns det instanser som direkt motsatte sig en utökning av området. För min del tycker jag att vi nådde ett mycket gott resultat, jag påpekar ännu en gång att det är fråga om 29 400 hektar.

Perustettava kansallispuisto on myös tärkeä virkistysalue ja sillä on merkitystä myös paikallisille elinkeinoille, muun muassa porotaloudelle ja matkailuelinkeinolle. Lähellä on suosittu Syötteen matkailukeskus, jonka ladut ja luontopolut on rakennettu pääosin kansallispuiston alueelle.

Matkailuelinkeinoa voidaan harjoittaa luonnon ehdoilla niin, ettei se ole ristiriidassa alueen suojelutavoitteiden kanssa. Tämä retkeilyalue, pois lukien sen eteläosa, kuuluu Natura 2000 -verkostoon, ja siellä on äskettäin aloitettu EU:n rahoittama niin kutsuttu Life-projekti, jossa paneudutaan erityisesti kansallispuiston kehittämiseen ja hoitoon sekä luontomatkailuun. Life-projekti turvaa kansallispuiston käynnistämisen ja rahoituksen.

Mutta kuten jo mainitsin, valiokuntatyö ei todellakaan tämän lain osalta sujunut yllätyksittä. Kauppa- ja teollisuusministeriön edustajat nostivat vasta valiokuntatyöskentelyn aikana esiin tiedot alueella vuonna 1999 tehdyistä mahdollisesti merkittävistä muun muassa kupari-, nikkeli- ja platinametallihavainnoista, ja Geologian tutkimuskeskus myös vahvisti valiokunnalle tähänastisten löytöjen merkittävyyden. Ympäristöministeriön edustaja joutui myöntämään, ettei lainvalmisteluvaiheessa heillä ole ollut tietoa malmilöytöjen laajuudesta. Monen aikaisemman puhujan lailla ei todella voi olla ihmettelemättä, ettei kauppa- ja teollisuusministeriötä eikä Geologian tutkimuskeskusta ollut kuultu lainvalmistelun yhteydessä. Tämä on todella esimerkki huonosta lainvalmistelutyöstä.

Niin kuin on jo aikaisemmin todettu, onneksi on löytynyt ratkaisumalli, joka merkitsee, että asiaan voidaan vielä palata, jos kaivostoiminnan aloittaminen tulee ajankohtaiseksi. Ympäristöministeriö ja kauppa- ja teollisuusministeriö ovat yksimielisiä siitä, että alueella voidaan etsiä malmeja. Valiokunnan lausumassa todetaan, että asetukseen pitäisi ottaa aluekohtainen poikkeus, jonka mukaan alueella voidaan tehdä geologisia tutkimuksia ja etsiä malmeja. Lisäksi valiokunta on edellyttänyt, että valtioneuvosto pikaisesti ryhtyy luonnonsuojelulain Natura 2000 -verkostoa koskevien säännösten mukaisiin toimenpiteisiin, joilla ratkaistaisiin kaivostoiminnan mahdollinen aloittaminen sekä tarvittaessa kaivostoiminnan aloittamisesta Natura 2000 -verkostolle aiheutuvan heikentymisen korvaaminen. Valtioneuvostoa kehotetaan lisäksi tarvittaessa ryhtymään toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi kansallispuiston rajojen osalta. Tämä on mielestäni hyvä ratkaisu. Hanke voi nyt toivottavasti edetä ripeästi.

[10] **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! Mielestäni on erittäin miellyttävää, että huolimatta viikonpäivästä ja kellonajasta täällä ovat valiokunnan jäsenet erittäin aktiivisesti ja myös muut olleet mukana, sanoisinko, vielä syventämässä mietintöä. Ed. Pulliaisen puheenvuoro oli kiinnostava. Hänen ajatuksensa oli jonkin verran esillä valiokunnan kuulemisessa. Malmikriittisiä alueita ja horisontaalisesti juoksevia kerroksia, joista muun muassa palladiumia, platinaa jne. on löydetty, hyödynnetään saadun selvityksen mukaan yleensä avolouhoksena. Mutta niin kuin täällä tuli useassa puheenvuorossa esille, muun muassa edustajat Kautto ja Margareta Pietikäinen mainitsivat tästä, tietysti asiaa voisi katsoa toisella tavalla. Miksipä ei käytettäisi ehkä vähemmän taloudellisesti tuottavaa, mutta ympäristöllisesti tehokkaampaa tapaa, ei siis avolouhosta, joka alkaisi heti rajalta, josta hyödynnettävä malmi löytyy, vaan tunnelointitekniikkaa?

Täällä tuli useassa puheenvuorossa esille valiokunnan aktiivisuus ja yksimielisyys. On vielä syytä sitä alleviivata. Varapuheenjohtaja Isohookana-Asunmaa esitti lisää uusia kansallispuistoja, mutta nimenomaan eteläiseen Suomeen, ja koska hän ei tänään työesteen vuoksi päässyt valiokunnan työskentelyyn, niin tässä kohdassa on syytä todeta, että valiokunta tänään käsitteli Repovesi-lakialoitteen ja antoi yksimielisesti hanketta tukevan lausunnon, joka tulee saliin myöhemmin.

Arvoisa puhemies! Useat kansanedustajat ja valiokunnan jäsenet totesivat biodiversiteetin kannalta arvokkaat alueet, jotka sijaitsevat välittömästi esillä olleen kansallispuistorajauksen länsipuolella. Näitä ovat Raatevaara, Jukuanvaara, Toraslehto, Ruuhensuon yhteismetsäalue. Niiden arvo, niin kuin ed. Mertjärvi erityisesti painotti, on tullut moneen kertaan tutkituksi, ja niillä on todella hyvin rikas ja Syötteen muuhun alueeseen verrattavissa oleva biodiversiteetti.

Kiitän todella vielä omasta puolestani paikalla olevia valiokunnan jäseniä siitä erittäin hyvästä yhteistyöstä, joka johti todella sen ongelmavaiheen ylitse niin, että saatoimme tuoda yksimielisesti mietinnön ja hallituksen esityksen n:o 196 vuoden 1999 valtiopäiviltä täysistuntokäsittelyyn.

[11] **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa herra puhemies! Totean, että mielestäni Natura olisi riittänyt aivan hyvin Syötteen alueelle, mutta kun paikalliset yrittäjät haluavat kuitenkin kansallis-

puiston, niin siinä mielessä voin kannattaa tätä esitystä.

Mitä tulee kansallispuistoon, kansallispuistossahan ei voi oikein tehdä niitä toimenpiteitä, mitä Natura sallii. Se on paljon tarkempi, ja siinä mielessä kaivostoiminta-alueet valtauksien jälkeen tulisi erottaa kansallispuistosta ja Suomen pitäisi anoa EU:sta, että Naturan rajoja siirretään sen verran ohi.

Itse kun olen harrastanut tunnelilouhintaa ja avolouhintaa, totean, että esimerkiksi Lappeenrannassa on Partekin kaivos ollut 50 vuotta kaupungin ydinkeskustassa, 50 hehtaarin alue. Päivittäin siellä louhitaan tuhansia kuutioita avolouhoksella. Ihmettelen vanhana yrittäjänä, onko Suomi niin tiheästi asututtu Iso-Syötteen alueella, että vaikka on tuhansia hehtaareja erämaata, niin sinne ei voisi avolouhosta suunnitella. Koska avolouhoksessa louhintahinta on tänä päivänä irtokuutiometriltä noin 50—60 markkaa ja tunnelilouhinnassa noin 600—800 markkaa, niin kyllä jokainen tietää, että kaivostoiminnan harjoittaja aivan varmasti laittaa avolouhoksen. Ei hän ajattele meidän kansanpuistoamme eikä Naturaa, vaan hän liiketaloudellisin perustein perustaa uusia työpaikkoja sinne, ja kaikki olemme sen jälkeen tyytyväisiä, että siellä yritystoiminta kaivospuolella jatkuu.

Yleiskeskustelu päättyy.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotusten sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyy.

6) Lakialoite laiksi kansanedustajain eläkelain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Lakialoite LA 189/1999 vp (Antti Kalliomäki /sd ym.)
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 5/2000 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 5. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

7) Hallituksen esitys valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain 1 ja 8 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 12/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

8) Hallituksen esitys laiksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 14/2000 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Margareta Pietikäinen /r:** Herr talman! Regeringens proposition om ändring av lagen om förhindrande av vattnens förorening introducerar en glädjande nyhet, det s.k. no special feesystemet för hamnavgiften. Svenska folkpartiet har efterlyst den här reformen i sina två Östersjöprogram. Sverige har haft systemet sedan 1980. I dagens läge är utsläpp av oljehaltigt slagvatten en vanlig företeelse i våra känsliga skärgårds- och kusttrakter. Det väcker inte likadana rubriker som stora oljeolyckor, men utgör trots det ett betydande miljöproblem. Det är naturligtvis olagligt för fartygen att tömma sina tankar på oljehaltigt slagvatten i havet, men så länge det är ekonomiskt lönsamt sker det.

Då vi nu går in för att avfallsavgiften skall vara en obligatorisk del av hamnavgiften blir det olönsamt för fartygen att tömma avfall och slagvatten i havet. Då de är tvungna att betala avfallsavgiften lönar det sig också att utnyttja möjlighe-

ten att lämna avfallet i land. Principen är lika enkel som genial.

Se, että Suomi omaksuu nyt tämän lakiesityksen mukaisesti, toivottavasti, ei erityismaksua -järjestelmän, perustuu Helsingin komission suositukseen. Komissio tekee merkittävää työtä Itämeren ympäristön puolesta. Itämeren valtioita on monia ja niillä on erilaiset edellytykset puuttua ympäristöongelmiin. Alueella onkin oltava aktiivista kansainvälistä yhteistyötä, ja tässä Helcomin rooli on tärkeä. Tämän vuoksi on myös tärkeää, että Suomi noudattaa suosituksia, joita olemme hyväksyneet Helcomissa.

Kun olemme ottaneet käyttöön ei erityismaksua -järjestelmän, tehtävää on vielä paljon, jotta Itämeren alusliikenne olisi turvallisempaa ja ympäristöystävällisempää. Useimmissa säiliöaluksissa on nykyisin kaksoispohja. Valitettavasti tämä ei riitä kaikkien öljyonnettomuuksien ehkäisemiseen. Olisikin saatava aikaan kansainvälinen suositus siirtymisestä säiliöaluksiin, joissa olisi kaksoisrunko.

Suomella on tehokas öljyntorjuntavalmius. Suomalaista osaamista hyödynnettiin esimerkiksi Bretagnen rannikolla Ranskassa Erikan haaksirikon jälkeen. Nyt meidän olisikin panostettava Venäjän ja Viron kanssa tehtävän yhteistyön kautta öljyntorjuntavalmiuden ja tietojenvaihdon kehittämiseen Suomenlahdella.

Alukset aiheuttavat myös päästöjä ilmaan. Näiden haitat vähenisivät tuntuvasti, jos saataisiin aikaan kansainvälinen sopimus, joka edistäisi siirtymistä raskaasta kevyeen polttoöljyyn. Alusten tyhjäkäynti satamissa on myös ongelma.

Talman! Jag vill ännu till sist ta upp en annan viktig fråga ur Östersjösynvinkel. Åtgärdsprogrammet för vattenvård skulle bli klart redan våren 1999. Programmet är nu ett år försenat. Jag hoppas faktiskt att miljöminister Hassi så fort som möjligt kan slutföra arbetet, så att inte skyddet av Östersjön blir lidande på grund av ytterligare förseningar. Dessutom slår ju regeringsprogrammet fast att ett Östersjöprogram skall uppgöras. Risken är att detta program också fördröjs om inte åtgärdsprogrammet fås färdig på ministeriet och det har Östersjön inte råd med.

[2] **Inkeri Kerola /kesk:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys laiksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta pyrkii aivan oikein eliminoimaan alusten merialueille aiheuttamia ympäristöhaittoja. Kritiikkiä aiheuttavat kuitenkin esimerkiksi kunnallisten pienten satamien velvollisuudet jätteiden vastaanottamisen järjestämisessä satunnaisten alusten käydessä satamassa. Esityksen vaikutusten arvioinnissa esitetään, ettei järjestelmästä aiheudu satamille lisäkustannuksia, koska ne voidaan sisällyttää alusmaksuihin. Edelleen viitataan siihen, että järjestelmän täytäntöönpano ei edellytä kaluston hankkimista satamilta.

Ongelmaksi muodostuu tilanne pienissä satamissa, joissa säännöllisen reittiliikenteen lisäksi joudutaan varautumaan yksittäisten alusten jätehuoltojärjestelmään. Esimerkiksi öisin ja hankalien merenkulkuolosuhteiden vuoksi talvisaikaan odotusajat liikkuvalla jätehuoltokalustolla saattavat muodostua pitkiksi, mikä edelleen nostaa satamalle ja varustamolle aiheutuneita kustannuksia.

Kunnallisten pienten satamien kohdalla taloudelliset vaikutukset saattavat olla hyvinkin suuria. Kysyä sopiikin, voivatko kaikki satamat säilyttää taksansa kilpailukykyisinä. Vaarana on sulkea kohoavien taksojen ansiosta pienten mutta tonnistoltaan suurten satamien elinmahdollisuudet yhä kohoavien taksojen vuoksi pois satamaverkostosta. Seurannaisvaikutukset ulottuvat välittömästi elinkeinoelämään ja teollisuuteen yleensä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi kysyn, onko loppuun asti harkittu hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa yllyke: "Maksun porrastuksella ja alennuksella satamat voisivat kannustaa aluksia ryhtymään ympäristönsuojelua edistäviin toimiin." Tämä toimii suurten satamien kohdalla, mutta miten pienet kunnalliset satamat, nyt jo vyö äärimmilleen kiristettynä, voivat alentaa taksojaan voidakseen tarjota edes sataman peruspalveluita? Toivon, että jatkokäsittelyssä huomioidaan erityisesti pienten satamien erityisolosuhteet, sekä turvataan niiden säilyminen kilpailukykyisinä koko Suomessa kaikki satamat mukaan lukien.

[3] **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! Muistaakseni ed. Kerola käytti lähes saman tyyppisen puheenvuoron viime kesäkuussa, kun käsiteltiin vastaavan tyyppistä lainsäädäntöä, alusjätelainsäädäntöä, joka hyväksyttiin tässä salissa

muuttamattomana ja joka tulee voimaan erillisellä asetuksella.

Aivan oikein, niin kuin ed. Margareta Pietikäinen totesi, nyt käsillä oleva hallituksen esitys pohjautuu Helcomin, Helsingin komission, Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelukomission vuonna 98 hyväksymään suositukseen. Ei erityismaksua -järjestelmä on varsin tehokas tapa lopettaa jätteiden lasku meriin. Kun me olemme rantavaltio, jonka merialue on matala, hyvin herkkä ja haavoittuva, meidän kohdallamme on erityisen tärkeätä, että Suomenlahden, Pohjanlahden ja Itämeren tarkoituksellinen saastuttaminen jäisi historiaan.

Lainsäädäntö on ontunut monella tavalla. Toivon mukaan lähivuosina meilläkin on vielä käsittelyssä sekä täysistunnossa että ympäristövaliokunnassa monia lakiesityksiä, jotka tukevat periaatetta merien puhtaudesta. Yksi sellainen, jota on syytä pian odottaa, on kemikaalivahingon ilmoittamisen velvoittava lainsäädäntö. Se puuttuu. On olemassa lainsäädäntö öljyvahingon ilmoittamisvelvollisuudesta, uhkan kertomisesta, mutta ei kemikaalien kohdalla. Kuitenkin kemikaalit ovat monin verroin ympäristöllisesti ongelmallisempia kuin traditionaalinen maaöljy. Saadun tiedon ja ympäristöministeriön kirjalliseen kysymykseen antaman vastauksen mukaan tästä on lainsäädäntöä valmisteilla.

Arvoisa puhemies! Ei ole pitkä aika siitä, kun Kotkassa pysäytettiin merenkulkutarkastuksen toimesta maltalainen tankkialus, joka oli yli 20 000 kuutiota lastannut varsin ongelmallista kemikaalia Kotkan satamasta vietäväksi Kiinaan. Alus todettiin kelvottomaksi tehtävään. Sitten tapahtuneiden korjausten jälkeen, jotka suoritettiin Kotkassa, sille annettiin lupa, mutta ainoastaan Kotkasta Kiinaan, määräsatamaan. Siinä taas, arvoisa puhemies, seilasi yksi kuolemanlaiva, Erika-tyyppinen. Myös tämä alus oli Maltalta niin kuin Erikakin oli sinne rekisteröity. Myöskään tässä aluksessa ei omistajaa oikein pystytty jäljittämään. Samoin kuin Erikan kohdalla, siinähän oli monia portaita. Lähinnä voisi sanoa, että näiden kuolemanlaivojen, kuolemaa kylvävien alusten, omistajat ovat, voi sanoa, saalistajia. Heidän jäljiltään esimerkiksi Bretagnessa on kymmeniätuhansia kuolleita lintuja, merilintuja, meriselkärankaisia, ja vahingot ovat siellä huippuluokkaa. Samanlainen vahinko omilla merialueillammehan olisi kuolemaksi. On niin paljon pienemmästä merialueesta kysymys.

Yhdeksän kuukauden aikana neljä huonokuntoista kemikaali- ja tankkialusta on Kotkassa todettu. Kun asiaa on pohdittu viranomaisten kanssa, heidän käsityksensä mukaan kysymys on enemmänkin sattumasta. Mutta sanoisin myös niin, että Kotkassa toimiva tehokas merenkulkutarkastus on nämä todennut. Enpä tiedä, kuinka monta tämän laatuluokan alusta kaiken kaikkiaan on maassamme yhdeksän viime kuukauden aikana käynyt. Uhka on todellinen.

Arvoisa puhemies! Ed. Margareta Pietikäinen kiinnitti mielenkiintoiseen asiaan huomiota: alusten ilmansaasteisiin. Ympäristövaliokunnassa viime istuntokaudella kuultiin hyvin sattuva esimerkki. Kun laivalastillinen puolalaista kivihiiltä poltetaan suomalaisessa voimalassa, hiilidioksidipäästöt ovat pienemmät kuin sen hiilikuorman kuljettamisen aiheuttamat hiilidioksidipäästöt, kuljettamisen, joka tapahtuu kaivokselta ensiksi esimerkiksi Danzigin tai Stettinin satamaan ja sieltä laivalla Suomeen. Oleellinen osa kuljettamisen päästöistä ovat nimenomaan alusten hyvin huonolaatuisen dieselöljyn palamisesta aiheutuvat hiilidioksidi- ja rikkipäästöt. Tämä on todella selkeä ympäristötekijä. Näin ollen kun ajattelemme vielä Kioton prosessia, tämä asia, mihin ed. Margareta Pietikäinen ansiokkaasti kiinnitti huomiota, tulisi selvittää.

Meillä on nyt hyvää lainsäädäntöä. Uskon, että ympäristövaliokunta on tyytyväinen, että se saa lisää nopeata reagointia. Tämähän on myöskin Lipposen toisen hallituksen hallitusohjelman mukaista toimintaa.

Haluaisin yhteen yksityiskohtaan, joka mielestäni on merkittävä, kiinnittää vielä huomiota. Tämä on ensimmäinen hallituksen esitys, joka tulee tasavallan presidentti Tarja Halosen lähettämänä ympäristövaliokuntaan. Otamme erittäin tyytyväisinä tämän vastaan uudelta presidentiltä.

4 **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa herra puhemies! Aikaisemminkin on aluksilta peritty jätemaksu, kun ne tulevat satamaan. Tyhjensipä laiva niin öljyjätteet kuin saniteettijätteet, siitä huolimatta määrätty maksu oli määrätyssä satamassa. Esimerkiksi Haminan satama on tämmöinen. Se on hyvä, että nyt lainsäädäntöteitse määrätään kaikkiin satamiin tämmöinen vastaanottovelvollisuus, että jätteet on otettava ja jopa on hinnoiteltu ne jätteet.

Suomalaisilla aluksillahan on hyvä jätehuolto jo. Olen enemmän huolestunut siitä, miten näi-

den ulkolaisten alusten jätehuolto järjestetään? Suomalaiset Nesteen laivat ovat jo nykyisin kaksoispohjalaivoja, ne ovat jään kestäviä ja jääolosuhteissa tarkoitettu kulkemaan. Niissähän ei ole mitään ongelmia, mutta todella Maltalta ja muista Välimeren maista tulevilta laivoilta tämmöistä pakotetta ei ole aikaisemmin vaadittu. Se pitäisi kyllä minun mielestäni ehdottomasti vaatia.

Suurin Suomenlahden likaajahan on Venäjä. Pietarin ja Viipurin jätteet, niin yhdyskuntajätteet kuin öljyjätteet, tulevat suoraan Suomenlahteen. Eli tämä on se suuri ympäristöongelma, joka pitäisi ehdottomasti Suomen ja Suomenlahden rannalla olevien valtioitten yhteisesti sopia Venäjän kanssa, että sinne saadaan ne puhdistuslaitteet.

Ihmeelliseltä tuntui, että Brysselin kaupungissa vasta vuosi sitten oli ensimmäisen jätteenpuhdistuslaitoksen avajaiset. Siihen saakka kaikki yhdyskuntajätteet Euroopan keskisydämessäkin laskettiin suoraan kanaviin ja jokeen. Kyllä meillä Suomessa tämä ympäristölainsäädäntö on aina ollut aikaansa edellä ja ympäristönsuojelu sitä myöten. Tämä esitys minusta, että laivojen jätteet satamiin, on aivan oikea toimenpide lainsäädäntöteitse.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 21.29.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio